

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

Завідувач кафедри,

д.е.н., проф.

_____ І.І. Вінченко

« _____ » _____ 2021р.

**ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
за освітньо-професійною програмою «Економіка»
зі спеціальності 051 «Економіка»
на тему: «РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА
ПІДПРИЄМСТВІ ТА РОЗРОБКА КОНЦЕПЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ
ЕФЕКТИВНОСТІ»**

Здобувач

Науковий керівник,

д.е.н., професор

Іщенко Д. Г.

Гончаренко О.В.

Дніпро – 2021

**ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ**

Факультет Менеджменту і маркетингу
Кафедра Економіки
Спеціальність: 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма: «Економіка»
Освітній ступінь: «Магістр»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
«_____» _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ
на дипломну роботу магістра студенту

ІЩЕНКО ДАР'І ГЕННАДІВНИ

- 1. Тема роботи** «Розвиток інвестиційної діяльності на підприємстві та розробка концепції підвищення її ефективності»
керівник роботи Гончаренко Оксана Володимирівна, д.е.н., професор;
затверджені наказом вищого навчального закладу від «_13» листопада 2020 р. № 2992
- 2. Строк подання студентом роботи** 8 лютого 2021 року.
- 3. Вихідні дані до роботи** річні звіти сільськогосподарського виробничого кооперативу «Мрія» за 2016-2020 роки, виробничо-фінансові плани, поточна документація.
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).** 1. Теоретико - методичні основи інвестиційної діяльності підприємства та концепція її ефективності. 2. Аналіз стану та динаміки інвестиційної діяльності СВК «Мрія». 3. Обґрунтування заходів підвищення інвестиційної діяльності СВК «Мрія». Висновки і пропозиції.
- 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).**
1. Склад і структура товарної продукції в СВК «Мрія». 2. Динаміка основних та оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання. 3. Динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання в СВК «Мрія». 4. Основні показники виробничо-господарської діяльності СВК «Мрія». 5. Динаміка показників майнового стану СВК «Мрія». 6. Оцінка інвестиційної привабливості довгострокових капітальних вкладень. 7. Аналіз впливу собівартості виробленої продукції та виручки від реалізації товарів, робіт, послуг на СВК Мрія» за 2016 - 2020 рр..

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 20.04.2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретично - методичні основи інвестиційної діяльності підприємства та концепція її ефективності	вересень 2020	виконано
2	Аналіз стану та динаміки інвестиційної діяльності СВК «Мрія»	жовтень 2020	виконано
3	Обґрунтування заходів підвищення інвестиційної діяльності СВК «Мрія»	листопад-грудень 2020	виконано
4	Висновки і пропозиції	січень 2021	виконано
5	Оформлення дипломної роботи	лютий 2021	виконано

Студент _____ Іщенко Д.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Гончаренко О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Розвиток інвестиційної діяльності на підприємстві та розробка концепції підвищення її ефективності»

Дипломна робота: 83 с., 11 рис., 21 табл., 59 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є організаційні засади та економічні процеси забезпечення інвестиційної діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти інвестиційної діяльності підприємства.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних положень, аналіз особливостей формування інвестиційної діяльності підприємства та розробка концепції підвищення її ефективності.

Методи дослідження – монографічний, теоретичне узагальнення, порівняння та аналогії методи економічного аналізу, методи економетричного моделювання, табличний та графічний методи для наочності подання інформації.

Для досягнення визначеної мети поставлені та вирішені такі **завдання:**

- узагальнити теоретичні підходи до визначення економічної категорії «інвестиційна діяльність підприємства» та її складових;
- визначити основні принципи оцінювання інвестиційного потенціалу підприємства;
- розглянути методика оцінки інвестиційного потенціалу сільськогосподарського підприємства;
- провести аналіз організаційно-економічного стану підприємства;
- проаналізувати наявний інвестиційний потенціал підприємства;
- розробити рекомендації щодо формування інвестиційної діяльності на підприємстві та розробки концепції підвищення її ефективності.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному:

- обґрунтовано основні напрями розвитку СВК «Мрія»;

- обґрунтовано ефективність впровадження інвестиційного проекту на СВК «Мрія»;

- удосконалено модель формування потенціалу підприємства на основі включення інвестиційного потенціалу як основної ресурсної складової розвитку підприємства;

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що їх впровадження в діяльність сільськогосподарських підприємств, зокрема СВК «Мрія», забезпечить підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю та покращить інвестиційний потенціал.

Досліджено теоретичні засади інвестиційної діяльності підприємства; надана організаційно-економічна характеристика СВК «Мрія»; охарактеризовано сучасний стан інвестиційної діяльності підприємства та здійснено аналіз показників фінансового стану підприємства; проведена оцінка інвестиційного потенціалу СВК «Мрія», обґрунтовані заходи з підвищення інвестиційної діяльності підприємства.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ІНВЕСТИЦІЇ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ІНВЕСТОРИ, КОНЦЕПЦІЯ.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, ИНВЕСТИЦИИ, ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ, ИНВЕСТОРИ, КОНЦЕПЦИЯ.

KEYWORDS

INVESTMENT ACTIVITIES, INVESTMENTS, INVESTMENT POTENTIAL, INVESTORS, CONCEPT.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА КОНЦЕПЦІЇ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ	8
1.1. Сутність інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства	8
1.2. Концепція ефективності інвестиційної діяльності	13
1.3. Методичні принципи оцінювання інвестиційної діяльності підприємства	18
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ДИНАМІКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СВК «МРІЯ»	25
2.1. Організаційно -економічна характеристика господарської діяльності СВК «Мрія»	25
2.2. Аналіз показників фінансового стану СВК «Мрія»	34
2.3. Оцінка інвестиційного потенціалу СВК «Мрія»	44
Висновки до розділу 2	53
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СВК «МРІЯ»	55
.....	55
3.1. Економетричне обґрунтування доцільності та ефективності проекту підвищення інвестиційної діяльності СВК «Мрія»	55
3.2. Економетричне моделювання впливу собівартості продукції та виручки від реалізації товарів, робіт, послуг на розмір чистого прибутку як основний елемент підвищення інвестиційного потенціалу	62
Висновки до розділу 3	71
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76

ВСТУП

Актуальність теми. Підвищення ефективності роботи сучасних виробничих підприємств можливе лише за умови модернізації технічного та технологічного забезпечення, придбання нового обладнання, «трансформації виробничих процесів, інноваційної активності, покращення якості та конкурентоспроможності продукції» [45]. Отже, ефективне відтворення та діяльність підприємства залежить від його інвестиційного потенціалу та рівня його застосування. При цьому спостерігається і обернена залежність, високий рівень прибутковості та рентабельності підприємства формує засади для його інвестиційної привабливості та впливає на можливість інвестування в розвиток підприємства.

В зазначеному контексті виникають проблемні питання щодо визначення необхідного рівня інвестиційного потенціалу товаровиробника, вибору джерел інвестування та варіантів реалізації інвестицій, факторів забезпечення підвищення інноваційної активності підприємств.

Дослідженнями сутності інвестиційної діяльності та визначенням проблем її розвитку присвячені роботи значного загалу вітчизняних та зарубіжних дослідників: Бригхем Ю., Волков А.С., І.О.Бланк, М. Ігошин, М.П. Денисенко, Єгорова О.М., Полятикін С. О., Крамаренко К.М., Нестерчук Ю.О., Петрова І. Л. та ін. Визначенню можливої інвестиційної стратегії виробничого підприємства присвятили роботи Портер М., Пересадько Г. О., С.М. Ілляшенко. Ключові питання розвитку інвестиційного потенціалу, його діагностування та оцінювання досліджені у працях А.М. Марголіна, Федоренко В.Г., Фесенко Н.В., Харламова Г.О., С.Д. Кольцової, Р.М. Бойчука, О.С. Федоніна, Нечитайло І.П., Плікус І. Й., Федонін О.С. та ін.

Метою дипломної роботи є узагальнення теоретичних положень, аналіз особливостей формування інвестиційної діяльності підприємства та розробка концепції підвищення її ефективності.

Відповідно до визначеної мети в роботі поставлені такі завдання:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення економічної категорії «інвестиційна діяльність підприємства» та її складових;
- визначити основні принципи оцінювання інвестиційного потенціалу підприємства;
- розглянути методика оцінки інвестиційного потенціалу сільськогосподарського підприємства;
- провести аналіз організаційно-економічного стану підприємства;
- проаналізувати наявний інвестиційний потенціал підприємства;
- розробити рекомендації щодо формування інвестиційної діяльності на підприємстві та розробки концепції підвищення її ефективності.

Об'єктом дослідження є організаційні засади та економічні процеси забезпечення інвестиційної діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти інвестиційної діяльності підприємства.

Теоретичне підґрунтя дослідження формує система загальнонаукових і спеціальних методів, які концептуально дозволяють вирішувати обумовлені завдання. У процесі обґрунтування теоретичних аспектів дипломної роботи використані методи порівняння, аналізу і синтезу, абстрагування, індукції і дедукції, формалізації та інші, що формують інструментарій системного підходу.

Інформаційну базу дослідження складають: наукова монографічна література, статті зарубіжних і вітчизняних вчених, законодавчі та нормативні акти України, статистичні матеріали за проблематикою дипломної роботи, матеріали підприємства та Інтернет.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному:

- обґрунтовано основні напрями розвитку СВК «Мрія»;
- обґрунтовано ефективність впровадження інвестиційного проекту на СВК «Мрія»;

- удосконалено модель формування потенціалу підприємства на основі включення інвестиційного потенціалу як основної ресурсної складової розвитку підприємства;

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що їх впровадження в діяльність сільськогосподарських підприємств, зокрема СВК «Мрія», забезпечить підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю та покращить їх інвестиційний потенціал.

Особистий внесок здобувача. Дипломна робота є самостійно виконаною науковою працею, у якій запропоновано авторський підхід до розв'язання проблемних питань розвитку інвестиційної діяльності на підприємстві та розробки концепції підвищення її ефективності.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження, зокрема пропозицій щодо реалізації інвестиційного проекту, впровадженні у діяльність СВК «Мрія».

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Обсяг основного тексту роботи складає 83 сторінок, містить 25 таблиць, 10 рисунків. Список використаних джерел містить 59 джерел і розміщений на 84 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА КОНЦЕПЦІЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

1.1. Сутність інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства

Інвестиції є ключовим імперативом забезпечення умови виходу національної економіки зі стану перманентної економічної кризи, здійснення структурних перетворень, запровадження сучасних інноваційних розробок, підвищення якісних показників господарювання, виходу на траєкторію економічного зростання.

Термін «інвестиції» походить від латинського слова «investio», що в найбільш загальному трактуванні означає «вкладати». У найбільш широкому тлумаченні інвестиції є вкладенням капіталу з метою подальшого його збільшення. При цьому, приріст має компенсувати інвестору можливість відмовитись від використання цих засобів на споживання в поточному часі та щоб винагородити інвестора за ризик й відшкодувати йому втрати від інфляції в подальшому.

Як зазначає Шевченко С. Ю. [10] в радянській економічній літературі до 80-х років ХХ ст. термін «інвестиції» не використовувався, основною сферою його застосування були роботи закордонних авторів і дослідження в області капіталістичної економіки. Базисним поняттям інвестиційної діяльності було поняття «капітальних вкладень». На переконання сучасних науковців термін «капіталовкладення» трактується більш вузько, ніж категорія «інвестиції». Відповідно до термінологічного змісту капіталовкладення є вкладеннями тільки в основний капітал, тоді як розміщення вкладень в інші економічні ресурси, такі як інформаційні, цінні папери, матеріальні запаси, іменувати капіталовкладеннями було не прийнято або це робилося із певним застереженням.

У подальшому термін «інвестиції» одержав більш широке розповсюдження в науковому обігу, став використовуватися в урядових й нормативних документах. Однак здебільшого, інвестиції ототожнювалися з капітальними вкладеннями. Інвестиції (капітальні вкладення) розглядалися у двох аспектах: як процес, що відбиває рух вартості в ході відтворення основних фондів, і як економічна категорія або система економічних відносин, пов'язаних з рухом вартості, авансованої в основні фонди від моменту мобілізації коштів до моменту їхнього відшкодування.

Економічна природа інвестицій зумовлена закономірностями процесу розширеного відтворення і полягає у використанні частини додаткового суспільного продукту для збільшення кількості і якості всіх елементів системи продуктивних сил суспільства. Всі інвестиційні складові таким чином формують структуру засобів, яка безпосередньо впливає на ефективність інвестиційних процесів і темпи розширеного відтворення.

Під інвестиціями можна розуміти довгострокове розміщення фінансових та/або матеріальних ресурсів у різні галузі та сфери економіки з метою отримання прибутку. Його здійснюють у різноманітні виробничі проекти, фінансові активи, об'єкти нерухомості, статутні фонди господарюючих суб'єктів, дорогоцінні метали та інші об'єкти, вартість яких зростає і дозволяє власникові отримувати дохід у вигляді відсотку, дивідендів, прибутків тощо. У загальному розумінні інвестиціями називають вкладення коштів. Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність» інвестиціями вважаються усі існуючі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в «..об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект» [18]. До подібних цінностей належать: грошові засоби і цінні папери, рухоме і нерухоме майно, майнові права і інші цінності.

Як зазначають І. Спільник і Л. Шупа, інвестиції відіграють виключно важливу роль в економіці на різних рівнях оскільки виступають основою для:

- постійного відновлення основних засобів виробництва та розширеного відтворення;
- прискорення НТП й підвищення якості виробленої продукції;
- модернізації суспільного виробництва і збалансованого галузевого розвитку;
- створення необхідної сировинної бази для галузевих економік.

Таким чином, інвестиції потрібні для функціонування економіки країни і вирішення багатьох соціальних проблем, насамперед - підйому життєвого рівня населення.

Таблиця 1.1

Види інвестицій

Види	Характеристика
капітальні (реальні) інвестиції	господарські операції, які передбачають придбання будинків, споруд, різноманітних об'єктів нерухомості, інших основних засобів та нематеріальних активів, які підлягають амортизації
фінансові інвестиції	господарські операції, які передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів. Фінансові інвестиції поділяються на: – прямі інвестиції є господарськими операціями, що полягають у внесенні коштів чи майна в обмін на корпоративні права, які «емітовані юридичною особою при їх розміщенні даною особою»; – портфельні інвестиції є господарськими операціями, що передбачають придбання цінних паперів та інших фінансових активів на фондовому чи біржовому ринку
реінвестиції	господарські операції із здійснення капітальних чи фінансових інвестицій за рахунок прибутку від інвестиційних операцій

Автори монографії [22] під інвестиціями мікрорівня визначають «вкладення в розвиток продуктивних сил і відносин економічної власності», які у макроекономічному вимірі трактуються як «вкладення в розвиток економічної системи», яка продукує суспільний спосіб виробництва та детермінує техніко-економічні, організаційно-економічні відносини й стан господарського механізму. «Інвестиції» або ширше «капіталовкладення»,

отримали подібне визначення через сутність самого процесу їх реалізації, вони вкладаються в капітал. Останній, як загальноприйнято в економіці, включає відносини, що формуються у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання, охоплюючи як матеріальні чинники виробництва (безперервного процесу відтворення), так і відносини у процесі відтворення (виробничі, соціальні та ін.).

На рівні підприємства інвестиції здійснюються у вигляді коштів, цінних паперів (насамперед акцій), банківських вкладень в інтелектуальну власність, основні й оборотні фонди, майнові права та інші активи (цінності).

Джерелами інвестицій на мікрорівні є: власні фінансові ресурси (прибуток після сплати податків, амортизаційні відрахування, збереження трудового колективу, дохід від продажу власних активів та ін.); залучені фінансові ресурси (гроші від продажу інвестиційних цінних паперів, пайові та інші внесення фізичних і юридичних осіб, венчурні вкладення); позикові фінансові та інші ресурси (кредити банків, бюджетних та інших фінансових організацій, випуск і реалізація боргових цінних паперів); бюджетні асигнування державні, місцеві, іноземні) [22].

Будь-яка діяльність, пов'язана із здійсненням інвестицій, називається інвестиційною. Діючим Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку й звітності інвестиційна діяльність регламентується як операції з «...придбання та реалізації тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів» [25]. В теперішній час цільовим орієнтиром інвестиційної діяльності є фінансове забезпечення реалізації найбільш ефективних, найбільш сучасних форм вкладення капіталу, спрямованих на розширення економічного потенціалу інвестора. В умовах динамічних змін господарської системи При цьому необхідно враховувати такі особливості інвестиційної діяльності як обмеженість фінансових ресурсів; можливість вибору альтернативних проектів; значний вплив фактору ризику.

На думку Онікієнко С. [21] інвестиційна діяльність є унікальним самостійним видом діяльності, якому притаманний індивідуальний набір ознак у вигляді цілей (максимізації прибутку); засобів (активів); результатів (максимізації можливих споживчих переваг); процесів (сукупність послідовності дій, які обумовлюють максимізацію поточної вартості активів.

Для практичного використання інвестиційна діяльність може розглядатися як «будь-які операції, в результаті яких створюються активи, або операції з активами, в результаті яких зростає їх вартість» [21]. Під створенням активів слід розуміти їх залучення до реалізації певного інвестиційного проекту.

Інвестиційна діяльність є векторноспрямованим процесом пошуку інвестиційних ресурсів, вибором ефективного об'єкту (чи інструментарію) інвестиційних вкладень, формуванням збалансованої відповідно до обраних параметрів інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) і забезпечення її реалізації.

Основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії інвестора (підприємства, компанії, фірми) на окремих стадіях його життєвого циклу, а також формування перспективної організаційної структури й інвестиційної культури.

1.2. Концепція ефективності інвестиційної діяльності

Інвестиційна складова економічного розвитку безпосередньо взаємопов'язана з інноваційними процесами, подібна складова управління може розглядатися як «управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства», що являє собою цілісну систему аналізу, оцінки та прийняття господарських рішень щодо впровадження нововведень підприємствами, вона передбачає аналіз ринку, попиту споживачів, оцінку інноваційних, інвестиційних проектів та можливостей підприємства, тобто оцінку

кадрового складу, виробничого й фінансового потенціалу та здійснення контролю, стосовно прийняття управлінських рішень задля розширеного відтворення, як «..в межах існуючої, так й перспективної структури виробництва» [22].

Першочергове значення для визначення доцільності реалізації інвестиційної діяльності підприємства відіграє встановлення її ефективності. Критерієм ефективності інвестування є той рівень, що обумовлює ступінь результативності інвестиційної діяльності та, відповідно, інвестиційного процесу. Як доводять експерти [23] зазначений критерій відображає результат в порівняльній характеристиці з обсягами інвестиційних вкладень, його формами, напрямками й рівнем ризиковості. Відтак, даний критерій інвестування може мати однаковий рівень при відмінних обсягах інвестування. В той же час він може відрізнятися за однакових обсягів вкладень. Окрім того, критерій передбачає досягнення оптимального співвідношення результатів інвестування та необхідних для його отримання інвестиційних витрат. Критерій оптимальності необхідно розглядати як досягнення максимально можливого результату з кожної одиниці інвестиційних витрат або ж як абсолютний мінімум цих витрат на встановлену одиницю інвестиційних доходів.

Пріоритетною ціллю інвестиційної діяльності є максимальне задоволення інтересів всіх учасників в найбільш повній мірі, тому якісна характеристика ефективності інвестування орієнтована на отримання найбільш високого рівня показника ефективності. З точки зору кількісної визначеності даного показника його сутність проявляється через дію специфічного закону «...підвищення ефективності виробництва, в основі якого лежать певні соціально-економічні умови, під час зміни яких модифікується або припиняється його дія» [41]. Згідно з даним законом, максимальний результат господарської діяльності може бути досягнутим за мінімального обсягу ресурсів, що використовуються.

Категорію «концепція» з позицій ефективності інвестиційної діяльності на мікроекономічному рівні можна розглядати як досягнення її пріоритетної мети. Ключовим етапом в реалізації концепції ефективної інвестиційної діяльності є її оцінка, адже саме на її основі приймають рішення про прийняття й реалізацію визначених інвестиційних проектів. Як зазначає Жуков В.В. [24] «...інвестиційний проект – це план або програма вкладень капіталу в реальні активи виробництва...». Подібний план орієнтований на одержання доходів і прийняття рішень щодо вкладення капіталу. Інвестор має володіти інформацією, яка переконує, що розміщені кошти можуть бути в повній мірі відшкодовані, а сам прибуток від проведеної операції буде достатнім.

До основних видів ефективності при оцінці інвестиційної діяльності підприємства за переконанням Єгорової О.М. [25] можна віднести:

1. Показник комерційної (фінансової) ефективності. Вона формується при здійсненні оцінки комерційного проекту за врахуванням співвідношення фінансових витрат й отриманих результатів, що забезпечують необхідну норму прибутковості. В даному аспекті важливо враховувати фінансові наслідки при реалізації визначеного проекту для його безпосередніх учасників.

2. Бюджетна ефективність. В даному аспекті важливим є оцінка ефективності інвестиційних стратегічних рішень, що формується при аналізі стану бюджету різного рівня (державного, регіонального, місцевого).

3. Соціальна або «суспільно значима» ефективність. Передбачається, що суспільство отримає всі результати та понесе всі витрати, які пов'язані з реалізацією проекту. Важливим є розрахунок результатів та витрат проекту, які виходять за межі прямих інтересів суб'єктів інвестування.

4. Екологічна ефективність. Її можна оцінити за результатами функціонування системи управління навколишнього середовища, стану організацією екологічних аспектів, що пов'язані з екологічною складовою інвестиційної політики, а також на підставі цільових і планових екологічних

показників. Враховуються екологічні результати, які передбачаються в рамках природоохоронних заходів.

За думкою Жукова В.В. «інвестиційний проект» можна розглядати у вигляді «інвестиційного циклу», адже його розробка і реалізація проходять доволі тривалий шлях – від ідеї до готової продукції. В той же час, між початком інвестування та періодом, коли проект дозволить отримати прибуток, існує певний часовий лаг [24]. Інвестувати кошти доцільно тільки в рентабельні проекти, а ключовим завданням проектного аналізу постає «встановлення цінності проекту», що обумовлюється різницею між отриманими доходами і витратами. Важлива роль в аналізі інвестиційної діяльності підприємства відводиться обґрунтуванню методичного підходу, реалізація якого сприятиме досягнення поставленої мети [24].

Оцінка інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства орієнтована на визначення його інвестиційної привабливості, що потребує проведення аналізу інвестиційного проекту й ретроспективної оцінки інвестицій. Для ефективного аналізу інвестиційного проекту важливо обрати метод, за допомогою якого можна визначити найоптимальніший проект, отримати стосовно нього всебічну та об'єктивну інформацію для формування й прийняття зваженого управлінського рішення.

Сгорова О.М. вказує на поширення трьох видів оцінки ефективності інвестицій: фінансової, бюджетної, економічної та трьох методів – спрощеного (має істотне відхилення від реальної ефективності); дисконтування (є однією з причин можливого непередбаченого збитку організації або банкрутства підприємства); методу «прямих розрахунків реальної ефективності інвестицій» [25].

На практиці набули поширення дві групи методів оцінки ефективності проектів, що подані на рис. 1.1. Відтак, виділяють статистичні (вони не враховують фактор часу) або традиційні (прості) методи для оцінки економічної ефективності інвестиційного проекту, а саме за періодом

окупності інвестицій – PP (Payback Period) та коефіцієнт ефективності інвестицій ARR (Accounted Rate of Return).

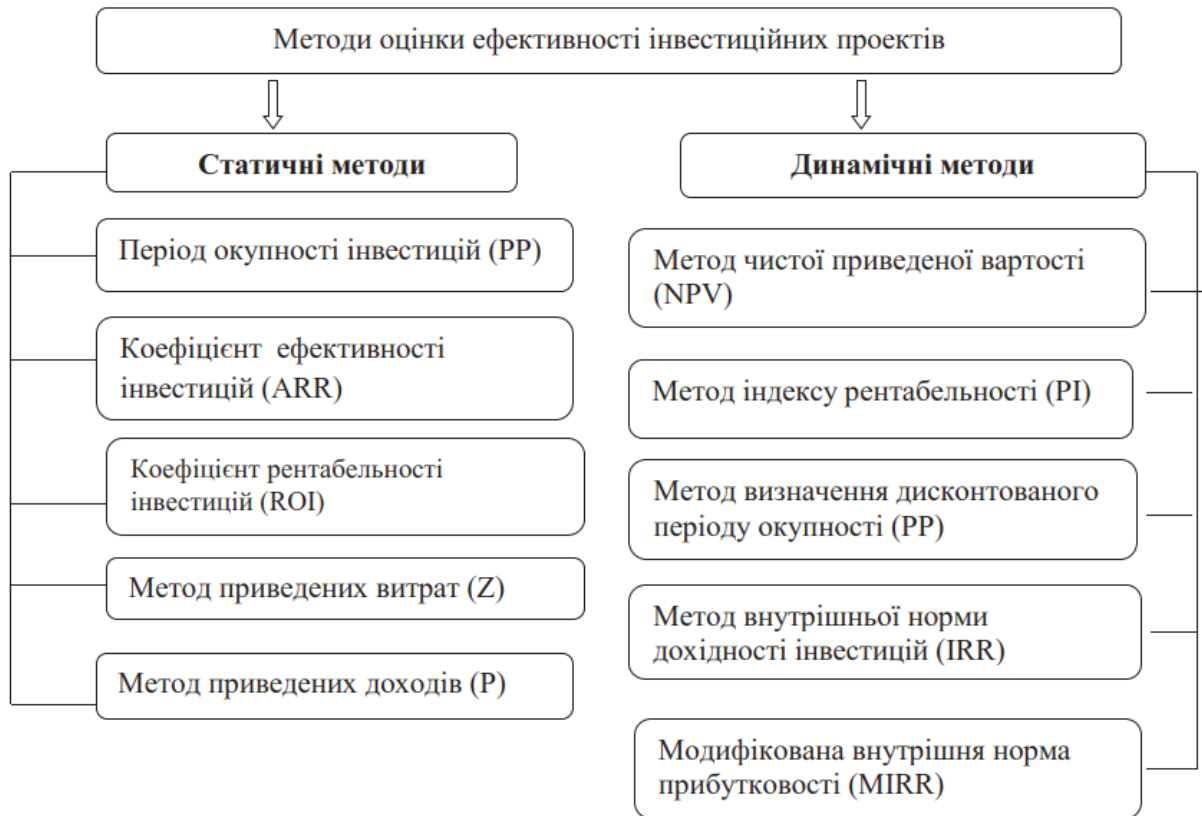

Рис. 1.1. Методи оцінки ефективності проектної інвестиційної діяльності

Коефіцієнт рентабельності інвестицій (ROI) або рентабельності активів виступає важливим індикатором конкурентоспроможності, він характеризує необхідну суму інвестиційних вкладень, що витрачається підприємством для одержання грошової одиниці чистого доходу [25]. Динамічні показники (враховують фактор часу) чи методи дисконтування, базуються на дисконтуванні грошових потоків. Застосування даних методів методів потребує пошуку ставок дисконтування, що дозволяють привести дохід та витрати до значень, наближених до реальних.

Дисконтування є процес перерахунку майбутньої вартості грошових потоків в поточну вартість. При обґрунтуванні ставки для дисконтування важливо врахувати інфляційні процеси, вартісну оцінку всіх джерел для інвестування та можливі показники ризиків. При цьому, кожний з методів

ґрунтується на схожому принципі – завдяки інвестиційним вкладенням сільськогосподарське підприємство має можливість спрацювати ефективно, тобто отримувати максимальний дохід й збільшити власний капітал.

Таблиця 1.2

Принципи оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства [25]

Методологічні	Методичні	Операційні
Вимірювання	Порівняння ситуацій «з проектом» і «без проекту»	Взаємозв'язок параметрів проекту
Порівняння	Унікальність	Моделювання
Корисність	Субоптимізація (suboptimization)	Організаційно-економічний механізм реалізації проекту
Узгодженість інтересів	Некерованість минулого	Багатоетапність оцінки
Платність ресурсів	Динамічність	Інформаційна і методична узгодженість
Максимальний ефект (результативність)	Погодженість	Симпліфікація
Системність	Тимчасова цінність грошей	
Комплексність	Неповнота інформації	
Неспростовність методів	Структура капіталу	
Спостереження	Багатовалютність	
Асиметричність	Фінансування	
Адигтивність		
Транзитивність		

Ефективність інвестиційних проектів тісно пов'язана із виробничими цілями, мотивами підприємницької діяльності в ринковій економіці. Це є цілком природнім, оскільки подібне спрямування має приносити прибуток та забезпечити підвищення конкурентоспроможності. Безпосередні критерії оцінки інвестиційних проектів досить різноспрямовані та мають включати як економічні показники, так й деякі інші, зокрема, ті, що характеризують поліпшення умов праці, створення робочих місць, зростання екологічної безпеки виробничих об'єктів тощо.

В концепції ефективності інвестиційної діяльності важлива роль має відводитися для контролю, який передбачає моніторинг й перевірку результатів дій суб'єктів господарювання в інвестиційному процесі. Такий контроль передбачає зіставлення фактично отриманих даних із запланованими з огляду досягнення ефективного управління реалізацією

інвестиційного проекту і програми, досягнення визначених цілей, попередження та усунення значних відхилень та негативних економічних наслідків.

За думкою Крамаренко К.М. основними принципами побудови системи контролю за інвестиційною діяльністю є спрямованість реалізації інвестиційної стратегії; її орієнтованість на визначені стандарти; відповідність методів контролю використаним методам аналізу та планування; своєчасність заходів контролю, що дозволяє мінімізувати поточні відхилення до того, як вони набудуть серйозного характеру; гнучкість та простота побудови; економічність (порівняння обсягів видатків із розміром ефекту, який може бути досягнутий у процесі інвестування) [27].

1.3. Методичні принципи оцінювання інвестиційної діяльності підприємства.

Реалізацію інвестиційної політики суб'єкта господарювання забезпечує його інвестиційний потенціал. Формування й планування інвестиційного потенціалу надають підприємству додаткову перевагу, адже це забезпечує «зв'язок інвестиційних рішень з метою й стратегією розвитку ...» [8]. Формування та реалізація інвестиційного потенціалу обумовлені його розміром й можливостями забезпечити поступальний розвиток підприємства.

Для визначення розміру інвестиційного потенціалу підприємства у вартісному вимірі необхідно провести його оцінку. Вона дозволяє з'ясувати ступінь «..залучення інвестиційних ресурсів» до обороту за допомогою порівняння оцінки його активної частини та загального розміру потенціалу [30].

У вітчизняній господарській практиці використовують різноманітні методичні підходи до аналізу та оцінки інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання, їх базовий перелік подано на рис. 1.2. Оцінка потенціалу суб'єкта господарювання обумовлює застосування системи показників, які

будуються на основі моделі формування інвестиційного потенціалу, що враховує як динаміку розвитку, так і сформовані передумови. Така оцінка буває інтервальною і агрегованою за період відтворення потенціалу.

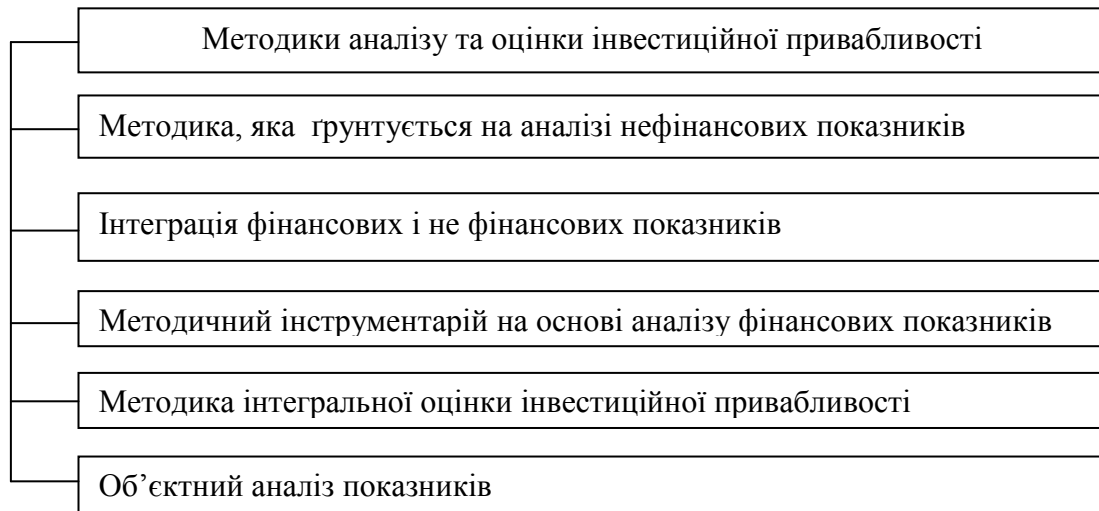

Рис. 1.2. Методики аналізу й оцінки інвестиційної діяльності підприємства

Як свідчать результати проведеного дослідження, основними методичними принципами при проведенні оцінки інвестиційного потенціалу є [16]:

- системності – принцип зумовлює необхідність врахування елементного наповнення, адже інвестиційний потенціал виступає складною системою, яка містить в собі значну кількість складових і елементів;
- узгодженості – зумовлює потребу врахування причинно-наслідкових зв'язків між показниками, які будуть використані при здійсненні аналізу;
- варіантності – зумовлює потребу у розробці альтернативних варіантів підсумкового результату;
- оптимальності – вимагає вибору максимально ефективного варіанту серед альтернативних;
- комплексності – досліджує всі елементи потенціалу у взаємозв'язку між собою та з факторами навколишнього середовища;

- адекватності – зумовлює проведення логічного контролю за отриманими варіантами, тобто результат аналізу повинен відображати існуючу реальність;

- ефективності процесу оцінки – доводить обґрунтованість прийнятого рішення через визначення ефекту від проведення, який повинен перевищувати витрати з урахуванням фактору часу.

Методи оцінки інвестиційної діяльності можуть розглядатися як способи, що «...використовуються у процесі оцінки інвестиційного потенціалу та спрямовані на отримання конкретного результату». Основними методами при оцінці складових є експертний, бальний, рейтинговий порівняльний аналіз, метод аналогій, факторний аналіз, моделювання, економіко-математичні методи [12].

Мінливість зовнішнього середовища суттєво впливає на формування й реалізацію пріоритетів розвитку підприємства. В даному контексті інвестиційна діяльність може стати детермінантою або резервом розвитку підприємства. Її можна розглядати з позицій процесного підходу, він дозволяє «одночасно проводити ідентифікацію можливостей, оцінку ймовірності їх реалізації, визначення оптимального для підприємства результату, оцінку рівня використання виявлених можливостей» [7].

Інвестиційна проблематика може бути досліджена із застосуванням елементів системної динаміки, що обумовлює необхідність врахування ряду факторів, зокрема:

- максимізації ринкової вартості суб'єкта господарювання, що важливо для нарощування інвестиційного потенціалу у довгостроковому аспекті;

- врахування в процесі аналізу всіх бізнес-сегментів, що слугує цілям збалансованого розвитку;

- дотримання корпоративних обмежень (виробничого плану, ліцензійної угоди) при різних варіантах й умовах.

Серед поширеного методичного інструментарію оцінки інвестиційної діяльності підприємств можемо виділити такі три ключових підходи: ресурсний, функціональний, цільовий. Розглянемо їх більш детально.

В межах ресурсного підходу інвестиційна діяльність є реалізацію можливостей й перспектив використання наявних інвестиційних ресурсів підприємства. Їх використання має цілеспрямований, організований характер відповідний потребам суб'єкта. Інвестиційну діяльність в даному аспекті можна розглядати як певну комбінацію ресурсів, що «..має додаткові синергетичні переваги» [3].

Реалізуючи ресурсний підхід оцінки інвестиційної діяльності підприємства, важливо враховувати поділ ресурсів на їх активну й пасивну частини в залежності від ступеня їх залученості до господарського процесу. Активна частина може бути представлена ресурсами, що залучаються в економічну діяльність і трансформуються в результати від їх використання. Активна частина обумовлює поточний результат функціонування. Пасивна частина формується ресурсами, які наявні, враховані, але «.. не задіяні в господарському обігу» [9].

Недоліком ресурсного підходу вважають його непридатність для здійснення оцінки відповідності потенціалу підприємства бажаним характеристикам, які визначають його належне використання. Він «..орієнтує підприємство або на нагромадження всіх видів ресурсів, якщо метою діяльності є розвиток підприємства, або на жорстку економію ресурсів без урахування потреб зростання» [36]. Ресурси характеризуються вартісною оцінкою та цільовою спрямованістю на формування доданої чи споживчої вартості, їх окремий вид справляє свій вплив на формування кінцевого результату.

Науковий доробок в даній предметній сфері переконує на важливості методів оцінювання ефективності реалізації інвестицій в окремий проект (реальні, фінансові) і значно «менше уваги приділяють дослідженню питання ефективності інвестиційного потенціалу загалом» [11]. Для проведення

аналізу ефективності використання інвестиційного потенціалу враховують декілька складових оцінки (рис. 1.3).

Оцінювання можна проводити з позицій макрорівня, і воно виходитиме за межі прямих фінансових інтересів окремого учасника інвестиційного проекту. Аналізи складових фінансової й економічної ефективності інвестицій можуть доповнювати один одного. Проте сучасного інвестора, в першу чергу, може привабити комерційна ефективність інвестиційного проекту. Експерти радять інвесторам, власникам концентруватись переважно на комерційних складових за допомогою зіставленні інвестиційних витрат та ймовірних результатів, які одержуються від здійснення інвестування.

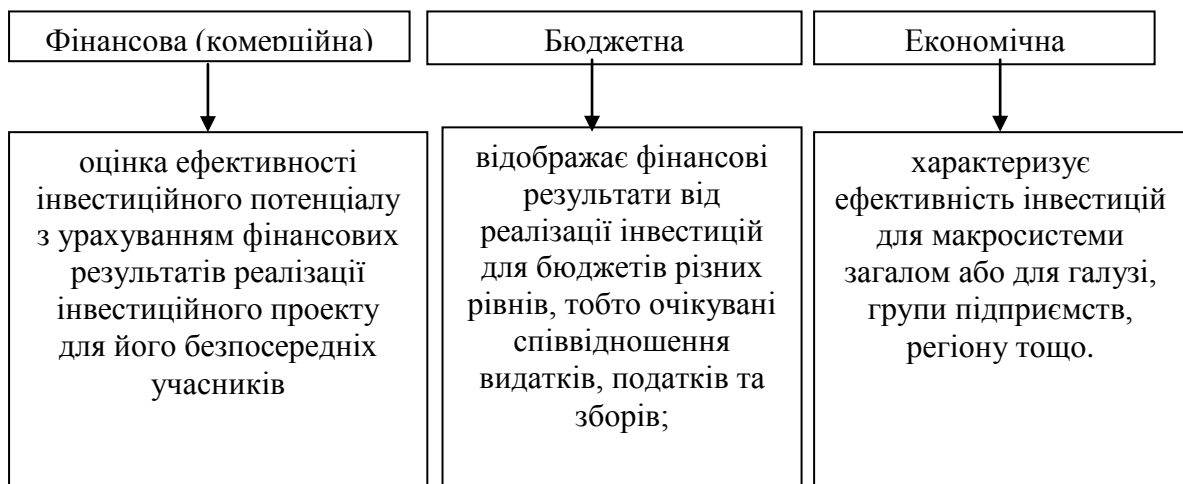

Рис. 1.3. Види оцінки ефективності використання інвестиційного потенціалу

Огляд наукових праць дозволяє узагальнити напрями оцінювання економічної ефективності використання інвестиційного потенціалу:

- а) статичний інструментарій, що передбачає облікове оцінюванні і не завжди враховує часовий фактор;
- б) сучасні динамічні методи, з урахуванням дисконтуванні грошового потоку [36].

Найбільш поширеним статичним показником є розрахунок зведених витрат (Z):

$$Z = C + E_n \cdot K \rightarrow \min, \quad (1.1)$$

де C – поточні витрати (враховується собівартість показника річного обсягу випуску);

K – капітальні вкладення;

E_n – нормативний коефіцієнт для ефективності капіталовкладень.

Використання зазначеного показника дозволяє спростити розрахунки і пришвидшити відбір найкращих варіантів за умов:

а) варіанти, що розглядають, рівні за розміром капітальних вкладень, тому «...ліпший з них обирають за мінімумом поточних витрат» [3];

б) варіанти, які аналізуються, мають однакову собівартість і ліпший з них обирають за мінімальним показником капіталовкладень [7].

Серед концепцій формування ефективності капітальних вкладень слід виділити методичний підхід Т.С. Хачатурової, яка вказувала на доцільність врахування показників ефективності капіталовкладень за всім стадіями інвестиційного циклу, на підставі визначення економічного ефекту від зіставлення капіталовкладень й віддачі від них.

Більша різноманітність методичного інструментарію властива еволюції показників й критеріїв оцінки ефективності реалізації інвестицій у національних економіках ринкового типу. У 20-х роках ХХ ст. основним показником виступала рентабельність власного капіталу, її розрахунок здійснювався на основі моделі Дюпона й показників рентабельності інвестованого капіталу (ROI).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Дослідження, проведені в першому розділі дипломної роботи, дозволяють сформулювати наступні висновки.

1. Оцінка інвестиційної діяльності сільськогосподарського підприємства орієнтована на формування його інвестиційної привабливості на підставі аналізу інвестиційного проекту й ретроспективної оцінки

інвестицій. Основними методами при оцінці складових інвестиційного потенціалу є експертний, бальний, рейтинговий порівняльний аналіз, метод аналогій, факторний аналіз, моделювання, економіко-математичні методи.

Інвестиційна діяльність регулюється законодавчими документами: Законом України «Про інвестиційну діяльність», Господарським Кодексом та ін.

2. Узагальнення категоріального змісту інвестиційної діяльності дозволяє трактувати її як комплекс інвестиційних ресурсів у єдності з можливостями, засобами й умовами їх залучення та використання в процесі інвестування. Інвестиційна діяльність може розглядатися як сукупність грошових та інших ресурсів підприємства, що дають потенційну можливість здійснювати інвестиційну діяльність для отримання комерційної вигоди та розвитку в цілому.

3. Основними факторами, що впливають на інвестиційну діяльність є внутрішні позитивні, внутрішні негативні, зовнішні позитивні та зовнішні негативні. Так як інвестиційна вартість передбачає розрахунок вартості підприємства для конкретного інвестора залежно від його індивідуальних інвестиційних вимог і переваг, важливим вбачається врахування взаємозв'язку інвестиційного потенціалу, інвестиційної вартості та чинників впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

3. Для реалізації ефективної інвестиційної діяльності використовуються три види оцінки: фінансова (комерційна), бюджетна, економічна. Огляд наукових джерел дає змогу виділити два напрямки, за якими рекомендують проводити оцінювання економічної ефективності інвестиційної діяльності: а) статичні методи, що ґрунтуються на обліковому оцінюванні і не враховують фактор часу; б) сучасні динамічні методи, що ґрунтуються на дисконтуванні грошових потоків.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ДИНАМІКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СВК «МРІЯ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика господарської діяльності СВК «Мрія».

Сільськогосподарський виробничий кооператив знаходиться в Петропавлівському районі, Дніпропетровської області. Підприємство створено на ключових засадах Законів України «Про сільськогосподарську кооперацію», «Про господарські товариства», «Земельного кодексу України» та інших законів України.

Кооператив виступає юридичною особою, яка веде свою діяльність на підставі чинного законодавства та Статуту, має відокремлений баланс, рахунки в установах банків, кутовий та інші штампи, печатку, із своїм найменуванням, товарний знак й інші реквізити.

Головною метою діяльності кооперативу є виробництво товарної сільськогосподарської продукції, її переробка й реалізація для отримання прибутку.

Предметом діяльності кооперативу визначений, як організація виробництва сільськогосподарської продукції і сировини, їх переробка (як власного виробництва так і придбаної та її зберігання); оптова, роздрібна, комісійна торгівля власними товарами, фірмова торгівля, зовнішня торгівля.

СВК «Мрія» основним напрямом діяльності визначив вирощування продукції рослинництва, зокрема зернових та технічних культур.

Виконавчим органом кооперативу є правління, що реалізує керівництво поточною діяльністю. Керівництво правлінням здійснює голова.

До органів управління кооперативом відносять загальні збори членів кооперативу; Правління кооперативу; ревізійну комісію.

Для підготовки окремих питань загальні збори, (в період між ними –

Правління (Голова) кооперативу) можуть утворювати спеціальні комісії з членів кооперативу із залученням до їх роботи консультантів та інших необхідних спеціалістів за засадах найму.

Земля виступає ключовим засобом виробництва в аграрній сфері і слугує основою сільського господарства і на відміну від інших засобів може отримувати нові якості, підвищувати родючість (при правильному використанні). Склад та структуру земельних угідь СВК «Мрія» подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Склад та структура земельних угідь СВК «Мрія», тис. грн.

Показник	2016р.		2017р.		2018р.		2019р.		2020р.		Відношення 2020р. до 2016р.	
	Га	%	Га	%	Га	%	Га	%	Га	%	%	+/-
Загальна земельна площа, га:	2894,3	100	2843	100	2816	100	2847	100	4849	100	167,5	1954,7
в т. ч. с.-г. угідь	2631,2	90,9	2562	90,1	2560	90,9	2499	87,8	2441	50,3	92,8	-190,2
- з них ріллі	2598,1	89,8	2529	89,1	2527	89,7	2466	86,6	2408	98,7	92,7	-190,1
Приходить ся на 1 працівника , га:	54,8	X	43,4	X	61,1	X	61,1	X	62,6	X	114,2	7,8
- с.-г. угідь												
- ріллі	54,1	X	42,9	X	60,2	X	60,2	X	61,7	X	114	7,6

З даних таблиці видно, що протягом 2016 р. – 2020 р. спостерігається тенденція до збільшення загальної земельної площі в СВК «Мрія», так порівняно з 2016 р. загальна земельна площа збільшилася на 67,5%, в свою чергу зменшилась площа ріллі на 1,8%. Внаслідок таких змін в площі земель і чисельності працівників, в 2020 році на 1 робітника припадало 62,6 га сільськогосподарських угідь і 61,7 га ріллі. Таке збільшення в 2020 році відбулось завдяки зменшенню кількості працівників на підприємстві.

Важливим ресурсом для підвищення ефективності аграрного виробництва виступає спеціалізація виробництва. Склад і структура товарної продукції СВК «Мрія» подана у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Склад і структура товарної продукції в СВК «Мрія», тис. грн.

Вид продукції	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відношен ня 2020 р. до 2016р., %
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Пшениця озима	1383,9	22,9	1039,9	21,2	1383,9	22,9	1039,9	21,2	2585,4	30,4	186,8
Кукурудза на зерно	812,0	13,4	1145,9	23,3	812,0	13,4	1145,9	23,3	578,4	6,8	71,2
Соняшник	3135,7	51,9	1586,2	32,3	3135,7	51,9	1586,2	32,3	2884,4	33,9	92,0
Ячмінь озимий	147,3	2,4	347,4	7,1	147,3	2,4	347,4	7,1	539,3	6,3	366,1
Ячмінь ярий	320,0	5,3	303,9	6,2	320,0	5,3	303,9	6,2	1018,5	12,0	318,3
Просо	125,7	2,1	332,5	6,8	125,7	2,1	332,5	6,8	805,4	9,8	640,7
Інша продукція рослинництва	68,5	1,1	114,9	2,3	68,5	1,1	114,9	2,3	30,4	0,4	44,4
Всього по рослинництву	6016,8	99,6	4876,5	99,2	6016,8	99,6	4876,5	99,2	8501,1	99,0	141,3
Інша продукція тваринництва	0,8	0,01	1,8	0,04	0,8	0,01	1,8	0,04	-	-	-
Всього по тваринництву	2,0	0,03	1,8	0,04	2,0	0,03	1,8	0,04	-	-	-
Послуги в сільському господарстві	22,3	0,4	38,8	0,8	22,3	0,4	38,8	0,8	84,5	1,0	378,9
Всього - продукція сільського господарства і послуги	6041,1	100	4917,1	100	6041,1	100	4917,1	100	8585,6	100	138,8

За даними таблиці 2.2 спостерігається, що СВК «Мрія» реалізує діяльність переважно шляхом вирощування продукції рослинництва (зернових та технічних культур) і продукції тваринництва. Так у 2020 році всього по рослинництву було реалізовано 8501,1 тис. грн., це на 41,3% більше ніж в 2016 році.

Кукурудза на зерно в 2020 році склала 578,4 тис. грн., а в 2019 році підприємство реалізувало 1145,9 тис. грн, що на 567,5 тис. грн. більше ніж в попередньому році. СВК «Мрія» в 2018 - 2020 роках перестали реалізувати свою продукцію тваринництва. А у 2016 році було реалізовано 2 тис. грн. продукції тваринництва в цілому. Всього по підприємству було реалізовано в

2020 році 8585,6 тис. грн. продукції сільського господарства разом з наданими послугами. Це на 2544,5 тис. грн. більше ніж в 2016 році.

Структура товарної продукції показує, що протягом 2016 – 2020 рр. найбільшу частку становить соняшник – 51,91%, 32,26%, 66,67% та 41,2%, 33,9% відповідно. Найменшу частку в структурі товарної продукції становить тваринництво.

Так як тваринництво майже відсутнє в структурі, а переважає рослинництво, то зобразимо види продукції рослинництва, що займають найбільшу частку. (Рис.2.1.)

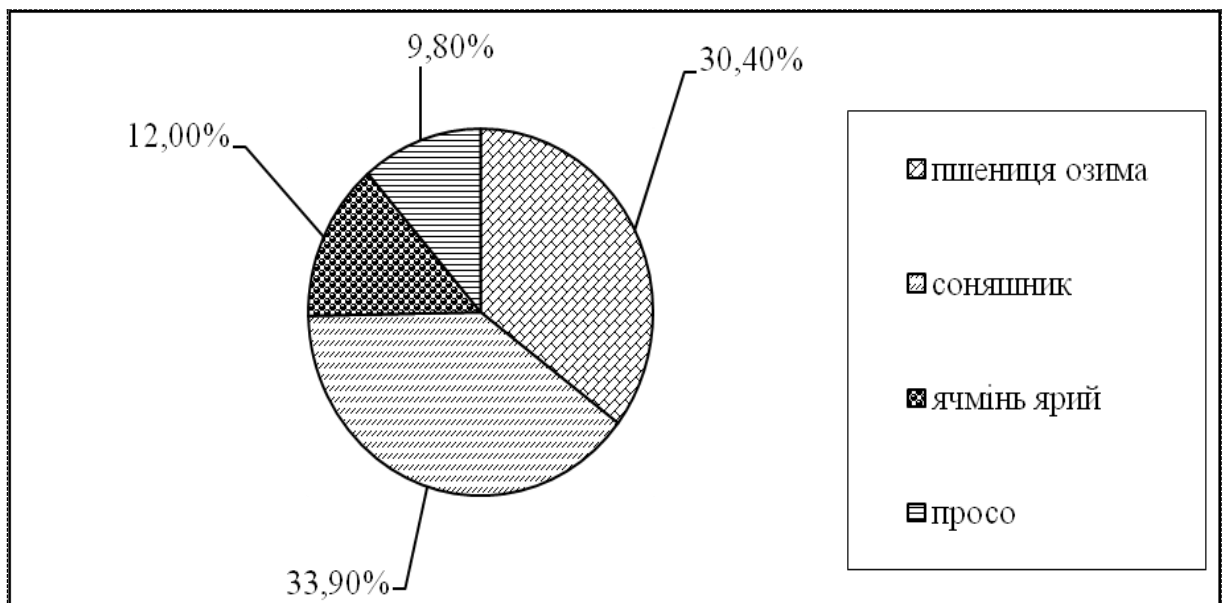

Рис. 2.1. Основні види продукції рослинництва за 2020 р., %

Для досконалого визначення рівня спеціалізації можна сформувати ранжирований ряд (табл. 2.3). Формула 1.1 дозволяє визначити коефіцієнт спеціалізації:

$$K = 100 : (\text{суму } P_{vi}(2i-1)), \quad (1.1)$$

де P_{vi} - питома вага i -го виду товарної продукції в загальному її об'ємі;

i - порядковий номер окремих видів продукції в їх питомій вазі в ранжированому ряді.

Таблиця 2.3

Ранжируваний ряд питомої ваги окремих видів продукції, %

Рік	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21
2016р.	51,91	22,91	13,44	5,30	2,44	2,08	1,13	0,39	0,37	0,02	0,01
2017р.	32,26	23,30	21,15	7,06	6,76	6,18	2,34	0,79	0,12	0,04	-
2018р.	66,67	21,34	7,68	1,84	1,13	0,71	0,63	-	-	-	-
2019р.	41,21	27,05	12,24	11,49	5,16	1,57	00,84	0,45	-	-	-
2020р.	33,9	30,4	12,0	9,8	6,8	6,3	1,0	0,4	-	-	-

Розрахунок рівня спеціалізації наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Розрахунок рівня спеціалізації

Рік	Рівень спеціалізації
2016р.	0,34
2017р.	0,23
2018р.	0,48
2019р.	0,29
2020р.	0,25

Наведені дані свідчать про те, що в 2016 р., 2017 р. $K_c < 0,35$ – це говорить, що підприємство мало невисокий рівень спеціалізації і вважалось багатогалузевим. Але спостерігається, що в 2018 році даний показник збільшився і становив 0,48 - середній рівень спеціалізації, а потім зменшився в 2019 – 2020 роках до 0,25 – низького рівня спеціалізації.

Показники, що узагальнюють діяльність підприємства, які характеризують потребу і забезпеченість підприємства основними засобами, економічну ефективність використання оборотних засобів СВК «Мрія» за останні 5 років розглянемо в таблиці 2.5.

Динаміка змін рівня спеціалізації зображено на рис. 2.2.

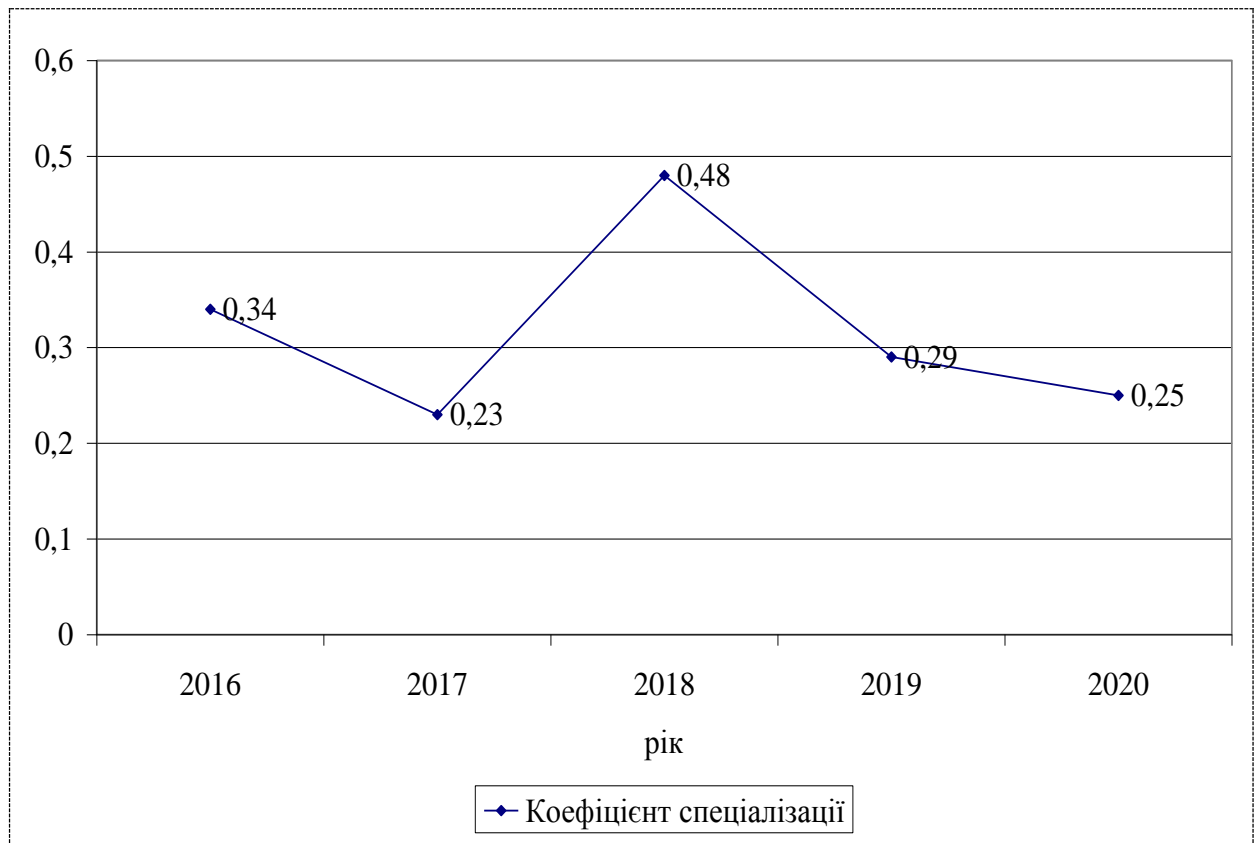

Рис. 2.2. Динаміка змін рівня спеціалізації

Розрахункові дані з таблиці 2.5 свідчать про те, що середньорічна вартість основних фондів у 2020 році склала 3339,5 тис. грн., що на 13,48% менше показника 2016 року. В 2017 р. сума становила – 4095 тис. грн., що є найбільшим даним показником.

Середньорічна вартість оборотних фондів господарства зросла в 2020 р. на 7472,5 тис. грн. або на 163,55%, порівняно з 2016 роком, а вартість оборотних фондів на 100 га с.-г. угідь значно зросла в 2020 році і склала 306,12 грн., що на 399,71% (244,86 грн.) вище показника 2016 року.

Внаслідок того, що відбулось зниження площі с.-г. угідь та збільшення середньорічної вартості оборотних фондів. при розрахунку фондозабезпеченості на 100 га с.-г. угідь в 2020 р. порівняно з 2016 роком спостерігається незначне зменшення – на 6,74%, що зумовлене зменшенням площі с-г угідь.

За рахунок різкого зменшення чисельності робітників відбувся приріст фондоозброєності праці в розрахунку на одного робітника у 2020 р.

85,63 тис. грн., це на 6,48 % (5,21 тис. грн.) вище показника 2016 року. Фондовіддача в 2016 році складає 162,11 грн., а в 2020 році 271,20 - грн., що на 67,29 % (109,09 грн.) більше в порівнянні з 2016 роком.

Таблиця 2.5

Динаміка основних та оборотних засобів, рівень забезпеченості та ефективність їх використання в СВК «Мрія», тис. грн.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення 2020 р. до 2016 р.	
						%	+,-
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	3860,00	4095,00	3723,50	3246,00	3339,5	86,52	-520,5
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.	1612,00	2063,00	2300,50	5465,00	7472,5	463,55	5860,2
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	146,70	159,84	145,45	129,89	136,81	93,26	-9,89
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	80,42	69,41	88,65	79,17	85,63	106,48	5,21
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. основних фондів, грн.	162,11	155,35	61,21	186,91	271,20	167,29	109,09
Фондомісткість 100 грн. валової продукції, грн.	61,68	64,37	163,37	53,50	36,87	59,78	-84,81
Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	61,26	80,52	145,45	218,69	306,12	499,71	244,86

Для аналізу трудових ресурсів господарства визначені показники, які приведені в таблиці 2.6. Розрахунок показників у таблиці 2.6 показує, що сума валової продукції збільшилася в 2020 році порівняно з 2016 роком на 44,73%. Середньорічна кількість працюючих зменшилась на 9 осіб, або

4,88%. Спостерігається незначне збільшення продуктивності праці в 2020 році, а саме на 78,13% (101,85 тис. грн.), внаслідок зменшення середньорічної кількості працюючих. Річна продуктивність праці в рослинництві в 2014 році становила 232,22 тис. грн., це на 101,85 тис. грн. більше порівняно з показником 2016 року.

Таблиця 2.6

Динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання в СВК «Мрія»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відношення 2020р. до 2016 р	
						%	+,-
Валова продукція в співставних цінах 2010 р., тис. грн. – всього:	6257,6	6361,7	2279,9	7099,0	9056,8	144,7	2799,1
в т.ч. в рослинництві	5895,8	6361,7	2279,9	7099,0	9056,8	144,7	2799,1
в тваринництві	361,9	-	-	-	-	-	-
Середньорічна кількість працівників, осіб. -всього:	48,0	59,0	42,0	41,0	39	95,1	-9
в т.ч. в рослинництві	48,0	59,0	42,0	41,0	39	95,1	-9
Річна продуктивність праці, тис. грн. - всього:	130,4	107,8	54,3	173,12	232,2	178,1	101,9
в т.ч. в рослинництві	122,8	107,8	54,3	173,2	232,2	178,1	101,9

Основні показники виробничо-господарської діяльності СВК «Мрія» за 2016 – 2020 роки наведені в таблиці 2.7.

З даних, поданих у таблиці 2.7 можна констатувати, що виробництво валової продукції господарства в порівняльних цінах на 100 га с.-г. угідь в 2020 році збільшилось на 56,01 % (133,21 тис. грн.) в порівнянні з 2016 роком.

Розрахунок на 1 грн. виробленої валової продукції основних фондів показав збільшення на 67,28% (1,09 тис. грн.).

Таблиця 2.7

Основні показники виробничо-господарської діяльності СВК «Мрія»,
тис. грн.

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відношення 2020р. до 2016р.	
						%	+,-
Приходиться на 100 га с.-г. угідь, тис. грн. : - основних фондів	146,70	159,84	145,45	129,89	136,81	93,26	-9,89
Вироблено валової продукції в співставних цінах , тис. грн.: - на 100 га с.-г. угідь	237,82	248,31	89,03	284,08	371,03	156,01	133,21
на 1 грн. основних фондів	1,62	1,55	0,61	2,19	2,71	167,28	1,09
- на 1 середньорічної працівника	130,37	107,82	54,27	173,15	232,22	178,12	101,85
Урожайність зернобобових, в т.ч.	22,33	23,83	10,87	25,92	25,92	116,08	3,59
- соняшника	12,44	12,76	7,80	18,21	18,21	146,39	5,77
Рівень рентабельності, %	64,63	46,69	29,65	11,2	133,87	207	142,4

На досліджуваному підприємстві спостерігається збільшення урожайності с-г культур в 2020 році на 16,08%, соняшника - на 46,64%. В 2016 році рентабельність становила 64,63%, а в 2019 році – 11,21%, спостерігається скорочення на 82,66%, внаслідок зменшення суми прибутку.

2.2. Аналіз показників фінансового стану СВК «Мрія»

Підприємство здійснюючи свою фінансову діяльність, а саме фінансовий аналіз охоплює оцінку стану майна та джерел фінансування підприємства, а також ефективність його діяльності.

Досліджуючи складові фінансово-економічної діяльності СВК «Мрія», необхідно провести аналіз джерел формування майна підприємства, якими можуть бути:

- статутний капітал підприємства, який утворений через грошові та майнові внески засновника;

- можливі доходи, які отримані від розміщення цінних паперів;
- відрахування від прибутку спільних підприємств, організацій, сформованих за участю господарства;
- кредитні або благодійні надходження, що не відносяться до операційної діяльності;
- інші джерела, не заборонені діючим законодавством.

Майновий стан СВК «Мрія» розглянемо за даними таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка показників майнового стану СВК «Мрія», тис. грн.

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відношення 2020р. до 2016р.	
						+, -	%
Частка оборот-них виробничих фондів	0,35	0,34	0,49	0,39	0,20	-0,15	58,45
Частка основних засобів (ОЗ) в структурі активів	0,41	0,39	0,39	1,51	0,26	-0,15	63,41
Коефіцієнт зносу ОЗ	0,75	0,74	0,76	0,78	0,78	0,03	104
Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,02	-0,01	-0,12	0,01	0,007	-0,01	35
Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах	0,001	0,001	0,001	0,001	0,0006	-0,0004	60
Частка оборотних виробничих активів	0,21	0,20	0,29	0,25	0,048	0,27	22,86
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,35	0,34	0,49	0,39	0,48	0,13	137,14
Коефіцієнт мобіль-ності активів	1,42	1,49	1,28	1,81	3,70	2,28	260,56

З даних таблиці 2.8 спостерігається, що частка оборотних виробничих фондів зменшилась на 0,15 одиниць в 2020 році в порівнянні з 2016 роком, і відповідно частка обігових коштів становить 20 коп. на 1 грн. оборотних активів. Протягом досліджуваного періоду частка основних засобів в активах зменшилась на 0,15 одиниць. Рівень фізичного і морального зносу основних засобів в 2020 році склав 0,78%, це на 0,03% більше ніж в 2016 році. Динаміка даного показника є зростаючою, що є негативним для підприємства. А от динаміка коефіцієнта оновлення основних засобів є спадаючою, що є також негативним для підприємства. Коефіцієнт

мобільності активів в 2020 році становить 3,7%, тобто 3грн. 70 коп. обігових коштів припадає на одиницю не обігових. Є потенційна можливість перетворення активів у ліквідні кошти.

В нестабільних умовах господарювання важливим вбачається оцінити рівень ділової активності, яка вказує на достатній рівень організації й контролю фінансово-господарської діяльності. Узагальнений показник представлений комплексом складових і показників, їх оцінка дозволяє визначити ефективність основної діяльності, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів. Аналіз ділової активності передбачає розрахунок коефіцієнтів оборотності загальної суми оборотних активів та окремих її складових (дебіторської та кредиторської заборгованості, матеріальних запасів), показників тривалості обороту загальної суми оборотних активів та окремих її складових, показників оборотності власного капіталу та основних засобів.

Стійкий фінансовий стан підприємства обумовлюється діловою активністю підприємства, що проявляється через розширення можливих ринків збуту, підтримання ділової репутації, вихід на ринки праці або капіталу тощо. Ділову активність характеризує показник ефективності використання робочої сили, основних виробничих фондів, оборотного капіталу, фінансових ресурсів, тощо. Динаміку ключових показників ділової активності СВК «Мрія» подано в таблиці 2.9.

Наведені дані підтверджують, що коефіцієнт трансформації збільшився на кінець аналізованого періоду на 10,06 в порівнянні з 2016 роком, також збільшилася й фондівдача на 79,83%, що є позитивним явищем. Це означає, що 2грн. 77 коп. припадає на одиницю основних фондів.

За рахунок збільшення оборотних активів в 2016-2020 роках зменшився коефіцієнт оборотності обігових коштів, який становить 0,71%. Період 1 обороту обігових коштів за аналізовані роки збільшився на 59,45%, тому що зменшилась кількість оборотів обігових коштів за даний період. Коефіцієнт оборотності запасів зменшився, тому що з кожним роком кількість оборотів

коштів, інвестованих у запаси зменшується.

Таблиця 2.9

Динаміка показників ділової активності СВК «Мрія», тис. грн.

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відношення 2020р. у % до 2016р.	
						%	+,-
Оборотність активів (обороти), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	0,64	0,47	0,60	0,66	0,71	110,06	0,07
Фондовіддача	1,54	1,23	1,52	1,94	2,77	179,83	1,23
Коефіцієнт оборотності обігових коштів (ОК)	1,13	0,79	1,02	1,03	0,71	62,80	-0,42
Період одного обороту ОК	318,00	454,00	353,00	349,51	507,04	159,45	189,04
Коефіцієнт оборотності запасів (обороти)	1,97	1,58	1,60	1,61	1,69	86,01	-0,28
Період одного обороту запасів (днів)	184,00	227,00	224,00	223,60	213,02	115,77	29,02
Коефіцієнт оборотності дебіторсь-ї заборгованості (обор-и)	444,00	188,00	625,00	143,74	8,77	1,96	-435,23
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	0,81	1,91	0,57	2,51	41,05	5067,9	40,24
Коефіцієнт оборотності готової продукції	8,96	2,70	4,60	5,52	6,55	73,14	-2,41
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	0,02	0,13	0,002	0,01	0,007	36,95	-0,013
Період операційного циклу (днів)	184,00	229,00	224,00	226,11	254,07	138,08	70,07
Період фінансового циклу (днів)	184,00	229,00	224,00	226,12	254,06	138,08	70,07
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,65	0,51	0,60	1,84	0,72	110,07	0,07

Період одного обороту запасів збільшився на 15,77% за розрахунковий період, це підтверджує ненормальний процес виробництва, коли запаси повільніше трансформуються в кошти. Тобто підприємство інвестувало у запаси два неповних оборотів коштів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, що виручка перевищила середню дебіторську заборгованість у 8.77 разів. Це на 98 оборотів менше за 2016 рік. Але збільшився період погашення

дебіторської заборгованості на 40 днів, що негативно впливає на підприємство.

Коефіцієнт оборотності готової продукції в 2020 році є негативним для підприємства, він зменшився на 26,86%, тобто виручка перевищує середні запаси у 6,55 разів. Перетворення придбаних матеріальних ресурсів на грошові кошти триває 244 дні, за 2016-2020 роки збільшився на 70 днів; період обороту коштів становить також 244 дні. Збільшення цих показників негативно впливає на фінансову роботу підприємства.

У 2020 році на 10,07% більше припадає чистої виручки від реалізації продукції на одиницю власного капіталу, ніж у 2016 році завдяки збільшенню чистої виручки. Рентабельність як ключовий якісний показник характеризує ефективність витрат або ступінь використання ресурсів, які має у своєму розпорядженні підприємство для виробництва та реалізації товарів та послуг. Основні показники рентабельності СВК «Мрія» розраховані в таблиці 2.10.

Розрахунок таблиці 2.10 свідчить, що 0,25 чистого прибутку припадає на одиницю інвестованих в активи коштів, це на 13,79 менше ніж в 2016 році. Дане явище відбулося наслідок зменшення чистого прибутку, що є негативною тенденцією для підприємства.

Рентабельність власного капіталу зменшилась на 16,67%, що є негативним напрямком в діяльності підприємства. Спостерігається значне падіння показників рентабельності за рахунок того, що підприємство в 2020 році отримало збиток внаслідок надзвичайних витрат.

Коефіцієнт реінвестування показує скільки чистого прибутку капіталізовано. Даний показник в 2020 році збільшився порівняно з 2016 році 122,22%. В 2020 році період окупності власного капіталу показує за який період кошти, що інвестовані в активи будуть компенсовані чистим прибутком. На підприємстві СВК «Мрія» цей показник збільшився на 18,37%, що є негативним для підприємства.

Таблиця 2.10

Динаміка показників рентабельності СВК «Мрія»,%

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відношення 2020р. до 2016р.	
						+,-	%
Рентабельність активів за прибутком від операційної діяльності	31,53	17,60	14,54	12,25	33,76	2,23	107,07
рентабельність капіталу (за активами) за чистим прибутком	0,29	0,05	-0,14	0,11	0,25	-0,04	86,21
рентабельність власного капіталу	0,30	0,06	-0,14	0,11	0,25	-0,05	83,33
рентабельність виробничих фондів	0,48	0,09	-0,21	0,16	0,53	0,05	110,42
рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	0,34	0,24	0,16	0,04	0,21	-0,13	61,76
рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	0,49	0,37	0,24	0,19	0,32	-0,17	65,31
рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	0,46	0,11	-0,24	0,14	0,35	-0,11	76,09
коефіцієнт реінвестування	0,45	1,00	0	1,00	1,00	0,55	222,22
коефіцієнт стійкості економічного зростання	0,17	0,09	-0,20	0,14	0,35	-0,10	77,78
Співвідношення сплачених відсотків і прибутку	0	0	0	0	0	0	0
Період окупності капіталу	3,43	18,58	-6,95	10,48	4,06	0,63	118,37
Період окупності власного капіталу	3,36	17,41	-6,91	10,29	4,03	0,67	119,94

Умовою та гарантією виживання й розвитку будь-якого товаровиробника виступає його фінансова стійкість. Основні показники фінансової стійкості досліджуваного господарства подані у таблиці 2.11. Дані таблиці 2.11 показують, що оборотні активи, які фінансуються за рахунок власного капіталу і довгострокових зобов'язань в 2020 році становили 8842 тис. грн., що на 3550 тис. грн. більше ніж в 2016 році.

Таблиця 2.11

Динаміка показників фінансової стійкості СВК «Мрія»,%

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відношення 2016р. до 2020р.	
						+,-	%
Власні обігові кошти (робочий, функціонуєчий капітал), тис. грн.	5292	5757	4858	5852	8842	3550	167,081
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,960	0,890	0,990	0,971	0,722	-0,238	75,208
Маневреність робочого капіталу	0,496	0,709	0,719	0,589	0,315	-0,181	63,508
Маневреність власних обігових коштів	0,524	0,354	0,250	0,433	0,378	-0,146	72,137
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	2,016	1,410	1,390	1,699	2,306	0,290	114,385
Коефіцієнт покриття запасів	2,016	1,515	1,390	1,699	2,318	0,302	106,057
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,979	0,937	0,994	0,982	0,994	0,145	101,538
Коефіцієнт фінансової залежності	1,022	1,067	1,006	1,019	1,006	-0,156	98,439
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,553	0,572	0,584	0,635	0,727	0,174	131,464
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,021	0,063	0,006	0,018	0,006	-0,015	28,571
Коефіцієнт фінансової стабільності	46,24	14,89	173,37	53,593	153,861	107,621	332,744
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,979	0,536	0,580	0,982	0,994	0,145	101,538

Наведена тенденція стосовно збільшення власних обігових коштів вказує не тільки на здатність платити, а й на можливість розширити діяльність. Коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними коштами зменшився на 75% протягом останніх чотирьох років, що може призвести до

визнання структури незадовільною, а підприємство неплатоспроможним.

Коефіцієнт маневреності робочого капіталу зменшився протягом останнього року і склав 0,315%. Але в 2017-2018 роках даний показник зростав, тобто на підприємстві збільшилися запаси, які призвели до уповільнення оборотності обігових коштів в умовах інфляції і підприємство вимушене було залучити додаткові кредити. Коефіцієнт маневреності власних обігових коштів зменшився на 27,86%, що не забезпечив свободу фінансового маневру. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів збільшився в 2020 році – 14,38% , що вказує на забезпеченість товаровиробника довгостроковими стабільними джерелами фінансування.

Коефіцієнт фінансової незалежності становить в 2020 році 0,994%, що є більшим чим в 2016 році внаслідок того, що збільшились активи і це свідчить про незалежність від позикових джерел. На протязі 2016-2020 років даний показник постійно перевищував нормативне значення (0,5). А коефіцієнт фінансової залежності зменшився в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. на 1,56% внаслідок зменшення пасивів на підприємстві.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу збільшується протягом аналізованих років, становить більше 0,1, тобто має позитивне значення, що свідчить про достатню частку власних обігових коштів у власному капіталі. Показник фінансового левериджу дорівнює 0, адже підприємство немає довгострокових фінансових зобов'язань. Коефіцієнт фінансової стійкості за досліджуваний період збільшився на 1,54%. Нормативне значення показника дорівнює 0,85-0,90.

Одним з найважливіших показників фінансового стану господарства виступає показник ліквідності. Ліквідність суб'єкта господарювання можна розрахувати через співвідношення вартості ліквідного майна, тобто активів, які можуть бути використані для оплати заборгованості, до короткострокової заборгованості. Динаміка показників ліквідності підприємства наведена в таблиці 2.12.

Динаміка показників ліквідності СВК «Мрія»,%

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відношення 2020р. до 2016р.	
						%	+,-
Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття)	26,57	9,52	102,21	35,23	112,92	424,99	86,35
Коефіцієнт швидкої ліквідності	13,88	3,47	29,17	15	64,36	463,69	50,48
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	13,40	3,02	25,35	14,74	42,27	315,42	28,87
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості	99	0,71	183	2,25	37,15	37,90	-61,85

З даних таблиці 2.12 можна переконатися, що значення коефіцієнту поточної ліквідності збільшилося протягом аналізованого періоду 2016-2020 рр. на 324,99%. Це характеризує величину достатності обігових коштів для погашення боргів господарства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності в 2020 році збільшився на 50,48 одиниць, що є нормальним для підприємства. Тобто 64 найбільш ліквідних актива припадає на одиницю термінових боргів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності за досліджуваний період з 2016 по 2020 роки збільшився на 28,87 одиниці, що характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість.

Показник співвідношення суми короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості показує здатність розраховуватись з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного фінансового року. Даний показник протягом досліджуваного періоду зменшився на 61,85 одиниць (62,1%).

Аналіз доходів та витрат підприємства має ключове значення в системі оцінки загальної роботи підприємства, адже всі види доходів та витрат справляють безпосередній вплив на загальний фінансовий результат

діяльності підприємства, який може мати як позитивний, так і негативний характер. В таблиці 2.13 відображена структура та динаміка доходів СВК «Мрія».

Таблиця 2.13

Аналіз структури та динаміки доходів СВК «Мрія»

Види доходів	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020		Відхилення (+,-)	
	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне, тис. грн	Відносне, %
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7462	87,67	6115	87,06	6008	91,78	6181	85,59	8696	84,96	1234	116,54
Інші операційні доходи	1029	12,09	762	10,85	509	7,78	958	13,27	1255	12,26	226	121,96
Інші фінансові доходи	20	0,23	118	1,68	1	0,02	70	0,96	284	2,78	264	1420
Інші доходи від звичайної діяльності	-	-	29	0,41	28	0,43	13	0,18	-	-	-	-
Всього	8511	100,00	7024	100,00	6546	100,00	7222	100	10235	100,00	1724	120,25

З таблиці 2.13 можна зробити висновок, що на підприємстві протягом досліджуваного періоду 2016-2018 рр. спостерігається тенденція до збільшення доходів підприємства, а саме на 1724 тис. грн., що становить 20,25 %. Так в 2020 році дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг збільшилась в порівнянні з 2016 роком на 1234 тис. грн. або 16,54 %. Також в 2020 році збільшились інші операційні доходи та інші доходи від звичайної діяльності на 226 тис. грн. і 264 тис. грн. відповідно. Збільшення суми доходів на підприємстві є позитивним показником господарської діяльності підприємства.

Одним з елементів системи управління виступає управління витратами, що є запорукою фінансової стабільності та стійкості вітчизняних товаровиробників.

Таблиця 2.14

Аналіз структури та динаміки витрат СВК «Мрія»

Види витрат	2016р.		2017р.		2018р.		2019р.		2020р.		Відхилення (+,-)	
	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне, тис. грн.	Відносно, %
Податок на додану вартість	1244	21,96	1019	15,81	1001	12,69	1236	16,34	1251	14,98	7	100,56
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робат, послуг)	3777	66,67	3474	53,89	3862	48,98	5558	73,50	6496	76,68	2719	171,98
Адміністративні витрати	302	5,33	388	6,02	342	4,34	351	4,64	411	4,65	109	136,09
Витрати на збут	23	0,41	4	0,06	9	0,11	-	-	-	-	-	-
Інші операційні витрати	62	1,09	102	1,58	86	1,09	80	1,06	268	3,16	206	432,25
Інші витрати	257	4,54	1459	22,63	461	5,85	337	4,46	45	0,53	-212	17,06
Надзвичайні витрати	-	-	-	-	2124	26,94	-	-	-	-	-	-
Всього витрат і відрахувань	5665	100,00	6446	100,00	7885	100,00	7562	100,00	8471	100,00	2805	149,53

Аналіз таблиці 2.14 свідчить про те, що витрати на відрахування зросли в динаміці на 2805 тис. грн. або 49,53 %. Подібні процеси сформувались за рахунок збільшення: собівартості реалізованої продукції – на 2719 тис. грн., адміністративних витрат – на 109 тис. грн., інших операційних витрат – на 206 тис. грн., на сплату податку на додану вартість – на 7 тис. грн.

Загальна величина доходів і витрат господарюючого суб'єкта є узагальненим базисом формування чистого прибутку підприємства, а їх зміни – факторами зміни прибутку. Завершити аналіз доходів і витрат

вважаємо за доцільне через розрахунок рівня і оцінку динаміки сумарних значень доходів і витрат і чистого прибутку, а також провести факторний аналіз динаміки чистого прибутку під впливом й зміни економічних факторів його формування.

Таблиця 2.15

Рівень і динаміка доходів, витрат і чистого прибутку СВК «Мрія» за 2016 – 2020 рр., тис. грн.

Показники	2016 р.	2017р.	2018р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-)	
						Абсолютне, тис. грн	Відносне, %
Доходи	8511	7024	6546	8458	10235	1724	120,25
Витрати і вирахування	5665	6446	7885	7562	8471	2806	149,53
Чистий прибуток (збиток)	2846	578	-1204	896	1764	-1082	61,98

Розрахунок таблиці 2.15 показує, що темпи приросту доходів значно менші за темпи приросту доходів і витрат , що призвело до зменшення чистого прибутку підприємства. Факторний аналіз показує, що зменшення чистого прибутку СВК «Мрія» на 1082 тис. грн. є результатом дії фактору збільшення витрат на 2806 тис. грн., або 49,53 %.

2.3. Оцінка інвестиційного потенціалу СВК «Мрія»

Статутний фонд СВК «Мрія» становить 145 тис. грн. Прибуток утворюється з надходжень від господарської діяльності, коли покриті матеріальні та прирівняні до них витрати, сплачені податки та збори до бюджету і здійснені витрати по оплаті праці.

Для того, щоб ефективно реалізувати фінансово-господарську діяльність підприємству потрібні основні фонди, оборотні кошти, фінансові й трудові ресурси. Проведемо аналіз наявності та структури майна СВК «Мрія» за даними звітності за 4 роки і оформимо це у таблицю (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

Аналіз джерел формування майна підприємства СВК «Мрія» за 2016 – 2020

рр., тис. грн.

Види пасивів (джерел формування майна)	2016р.		2017р.		2018р.		2019р.		2020р.		Відхилення (+,-)	
	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне, тис. грн	Відносне, %
Джерела формування майна, всього	9777	100,0	10740	100	8370	100	9390	100	12234	100	2457	125,1
Власний капітал	9570	97,88	10064	93,71	8322	99,43	9218	98,17	12155	99,35	2585	231,5
Резервний капітал	1549	16,18	1549	15,39	1549	18,61	1549	16,8	1549	12,74	0	0
Статутний (пайовий) капітал	3078	32,16	2994	29,75	2456	29,75	2456	26,64	2378	19,56	-700	77,2
Зобов'язання Кредиторська заборгованість	207	2,12	676	6,29	48	0,57	172	1,83	79	0,65	-128	38,2

Дані таблиці 2.16 свідчать про те, що загальна вартість майна протягом 2016-2020 рр. збільшилась на 2457 тис. грн. (25,1%). Такі зміни відбулись за рахунок зміни власного капіталу. Так в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. вартість власного капіталу збільшилась на 2585 тис. грн. (131,5%) тис. грн.

В той же час не змінилася сума резервного капіталу, яка так і становить 1549 тис. грн. Статутний (пайовий) капітал зменшився на 700 тис. грн., що у відсотковому значенні становить – 22,8%.

Кредиторська заборгованість в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. зменшилась на 128 тис. грн. (61,8%). Схематично джерела формування майна підприємства СВК «Мрія» за аналізований період подано на рис. 2.4.

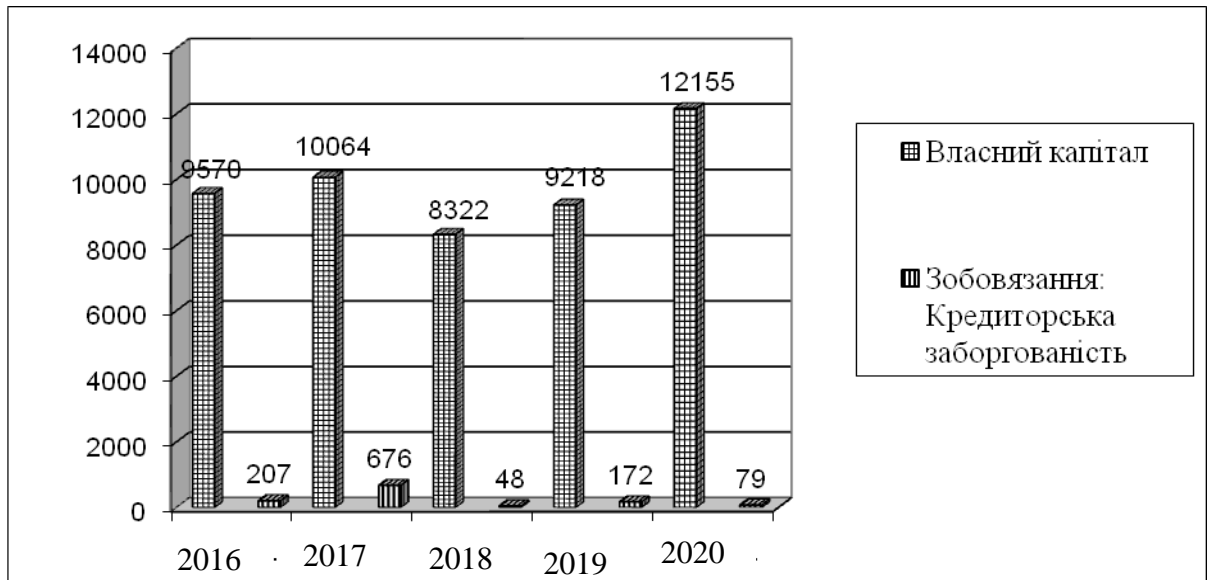

Рис. 2.4. Джерела формування майна підприємства СВК «Мрія» за 2016 – 2020 рр., тис. грн.

Структура джерел формування майна підприємства СВК «Мрія» за аналізований період зображена на рис. 2.5.

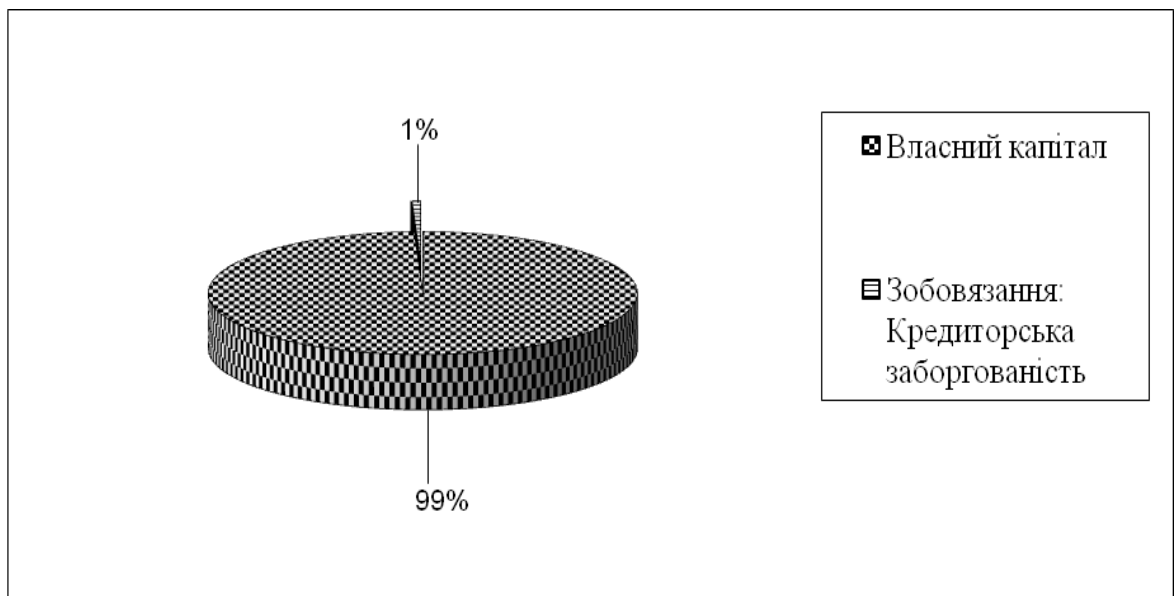

Рис. 2.5. Структура формування майна підприємства СВК «Мрія» за 2020 р., тис. грн.

Окремо досліджується динаміка та структура позикових коштів. Для цього складемо таблицю 2.17. Як видно з даних 2.17 товариство використовує тільки поточні позикові кошти. У складі позикових коштів найбільшу питому вагу має кредиторська заборгованість, яка в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. зменшилась на 128 тис. грн. (61,8%). Короткострокові кредити банків та довгострокові зобов'язання підприємством не залучалися. На підприємстві в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. знизилася заборгованість за іншими зобов'язаннями - на 89 тис. грн. (74,2%).

У той же час спостерігається зменшення заборгованості за поточними зобов'язаннями: розрахунки з бюджетом - на 9 тис. грн., зі страхування та з оплати й зовсім відсутня заборгованість. Зменшення кредиторської заборгованості в цілому в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. на 302 тис. грн. (73,1%) заслуговує позитивної оцінки. Схематично динаміка залучення коштів підприємства СВК «Мрія» зображена на рис. 2.6.

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти підсумки з кожної групи активів і пасивів.

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються умови:

$$A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \leq P4 [38].$$

При виконанні перших трьох нерівностей, тобто коли поточні активи перевищують склад зовнішніх зобов'язань, то обов'язково буде досягнута й остання нерівність. Це вказує на наявність у виробника власних оборотних коштів, тобто досягається мінімальна умова фінансової його стійкості.

Недотримання будь якої із трьох перших нерівностей свідчить, що ліквідність балансу господарства в більшій або меншій мірі відрізняється від абсолютної.

Аналіз даної таблиці говорить про те, що баланс СВК «Мрія» не є абсолютно ліквідним. Керівництву треба звернути на це увагу і з'ясувати причини такого негативного становища.

Таблиця 2.17

Склад і структура позикових коштів СВК «Мрія» за 2016-2020 рр., тис. грн.

Показники	2016р.		2017р.		2018р.		2019р.		2020р.		Відхилення (+,-)	
	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Сума тис. грн.	Питома вага, %	Абсолютне, тис. грн	Відносне, %
Кредиторська заборгованість	207	50,1	676	73,5	48	50,5	172	53	79	71,2	-128	38,2
Поточні зобов'язання за рахунками:												
з бюджетом	10	2,4	5	0,5	7	7,4	14	4,3	1	0,9	-9	10
зі страхування	23	5,6	15	1,6	0	0	30	9,3	-	-	-	-
з оплати праці	53	12,8	25	2,7	0	0	61	18,8	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	120	29,1	199	21,6	40	42,1	47	14,5	31	27,9	-89	25,8
Всього залучених коштів	413	100	920	100	95	100	324	100	111	100	302	26,9

Аналіз ліквідності балансу підприємства СВК «Мрія» розглянемо за даними таблиці 2.18.

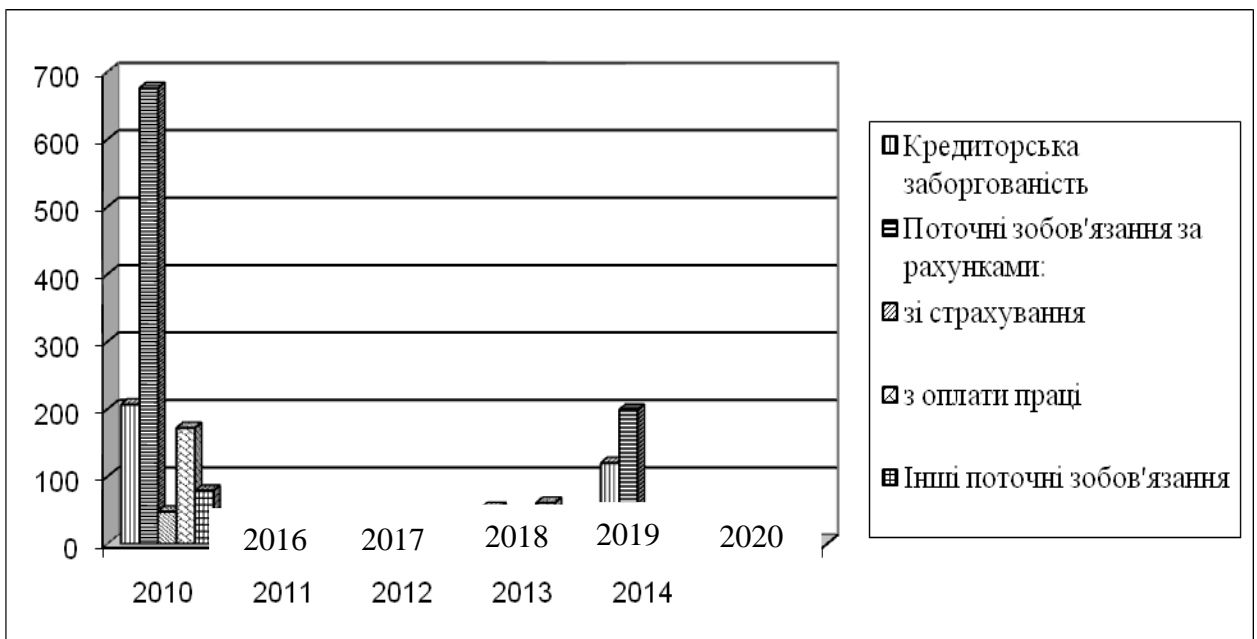

Рис. 2.6. Динаміка залучених коштів підприємства СВК «Мрія» за 2016 – 2020 рр., тис. грн.

Але підприємство є ліквідним, оскільки поточні активи перевищують поточні зобов'язання як на початок аналізованого періоду так і на кінець.

Для повноти аналізу важливим вбачається розрахунок показників ефективності використання капіталу, що відбивають швидкість (прискорення чи уповільнення) руху в капіталі та його віддачу.

Таблиця 2.18

Аналіз ліквідності балансу СВК «Мрія» за 2016 – 2020 рр.

Актив	Роки		Пасив	Роки		Платіжний надлишок або нестача	
	2016р.	2020р.		2016р.	2020р.	2016р.	2020р.
A1	2774	3339	П1	207	79	2567	3260
A2	99	1746	П2	0	0	99	1746
A3	2626	3836	П3	0	0	2666	3836
A4	4278	3313	П4	9570	12155	-5292	8842
БАЛАНС	9777	12234	БАЛАНС	9777	12234	X	X

Узагальнюючим показником міри ефективності використання капіталу є прибутковість (дохідність, рентабельність). Коефіцієнт прибутковості визначається відношенням прибутку до капіталу, що інвестується:

$$КП_{2016} = \frac{2846}{9777} = 0,291 \qquad КП_{2017} = \frac{578}{10740} = 0,054$$

$$КП_{2018} = \frac{-1204}{8370} = -0,144 \qquad КП_{2019} = \frac{896}{9390} = 0,095$$

$$КП_{2020} = \frac{3015}{12234} = 0,25$$

Розглянемо прибутковість СВК «Мрія» більш детально, за даними, поданими в таблиці 2.19.

Таблиця 2.19

Аналіз прибутковості капіталу СВК «Мрія» за 2016 – 2020 рр., тис. грн.

Показники	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення (+,-)	
						Абсолютне, тис. грн	Відносне, %
Чистий прибуток	2846	578	1204	896	3015	169	105,94
Загальний капітал	9777	10740	8370	9390	12234	2457	125,1
Оборотний капітал	5499	6433	4906	6024	8921	3422	162,2
Власний капітал	9570	10064	8322	9218	12155	2585	127
Прибутковість загального капіталу	0,291	0,054	0,144	0,095	0,25	-0,041	85,9
Прибутковість оборотного капіталу	0,517	0,089	0,245	0,149	0,338	-0,179	65,38
Прибутковість власного капіталу	0,297	0,057	0,145	0,097	0,25	0,047	84,17
Виручка від реалізації	6218	5096	5007	6181	8696	2478	139,8
Прибутковість реалізації	0,458	0,113	0,240	0,145	0,347	0,111	75,76

Аналіз даних таблиці показує, що прибутковість загального капіталу в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. знизилася на 0,041 тис. грн., що у відсотковому значенні становить – 14,1%. Прибутковість оборотного капіталу в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. зменшилась на 0,179 тис. грн., що у відсотковому значенні становить – 34,62%.

Прибутковість власного капіталу в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. зменшилась на 0,047 тис. грн., що у відсотковому значенні становить – 15,83%.

Прибутковість реалізації в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. зменшилась на

0,111 тис. грн., що у відсотковому значенні становить – 24,24%.

Схематично динаміка змін прибутковості зображена на рис. 2.7.

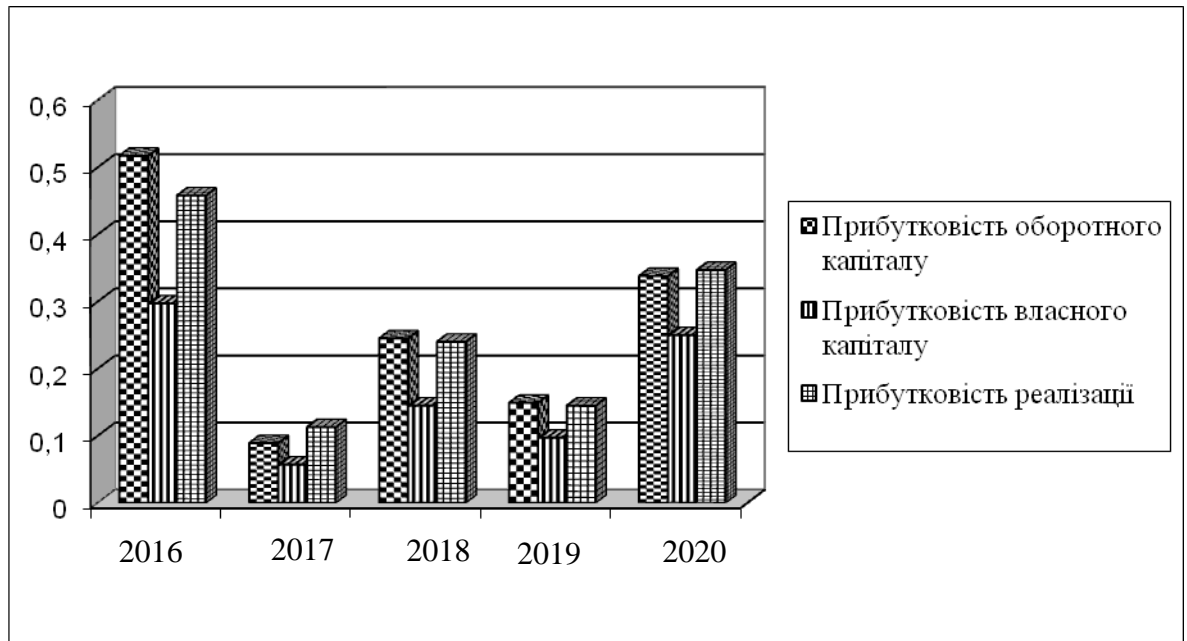

Рис. 2.7. Динаміка змін прибутковості підприємства СВК «Мрія» за 2016 – 2020 рр., тис. грн.

Оцінку інвестиційної привабливості СВК «Мрія» проведемо за допомогою інструментарію індикативної методики, її ключовою перевагою виступає невеликий обсяг вхідних даних, їх відносна простота розрахунків, що прискорює сам процес прийняття управлінських рішень. В межах даної методики проведемо розрахунки індексу інвестиційної привабливості на основі використання моделі оцінки рентабельності активів підприємства.

Оцінка рівня рентабельності здійснюється на основі семи факторної моделі:

$$Rsa = \frac{Pr}{B} \times \frac{B}{OA} \times \frac{OA}{KO} \times \frac{KO}{DZ} \times \frac{DZ}{KZ} \times \frac{KZ}{ZK} \times \frac{ZK}{A} = a \times b \times c \times d \times k \times l \times m, \quad 2.1)$$

де, Rsa – рентабельність чистих активів;

Пр – прибуток від реалізації продукції, тис. грн.;

В – виручка від реалізації продукції, тис. грн.;

ОА – оборотні активи, тис. грн.;

КО – короткострокові зобов'язання, тис. грн.;

ДЗ – дебіторська заборгованість, тис. грн.;

ЗК – залучений капітал, тис. грн.;

a – рентабельність продажів;

b – оборотність оборотних активів;

c – коефіцієнт поточної ліквідності;

d – коефіцієнт відношення короткострокових зобов'язань до дебіторської заборгованості;

k – коефіцієнт відношення дебіторської заборгованості до кредиторської;

l – коефіцієнт відношення кредиторської заборгованості до залученого капіталу;

t – коефіцієнт відношення залученого капіталу до суми активів.

I_{ін} – інтегральний індекс інвестиційної привабливості, визначений як відношення відносних індексів окремих показників.

Залежно від розміру інтегрального показника визначається рівень інвестиційної привабливості підприємства за 3-х бальною шкалою: 0,1 – 0,4 – низький рівень; 0,5 – 0,7 – середній рівень; 0,8 – 1 – високий рівень.

Визначимо показник інвестиційної привабливості СВК «Мрія» та подаємо результати у таблиці 2.20.

За даними таблиці 2.20 видно, що рентабельність активів СВК «Мрія» у 2016-2020 рр. не зазнала значних коливань, та знаходилась в межах 0,03-0,04, тобто на низькому рівні.

Рентабельність продажів становить в 2020 р. – 0,347, що в порівнянні з 2016 р. менше на 0,111 за рівень 2016 р. Спостерігається тенденція до зниження коефіцієнта оборотності оборотних активів, так в 2020 р. складає – 0,945, що в порівнянні з 2016 р. менше на 0,186. Коефіцієнт відношення

дебіторської заборгованості до кредиторської зріс на 9,59.

Таблиця 2.20

Визначення показнику інвестиційної привабливості СВК «Мрія»

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.
Вихідні дані, тис. грн.					
Прибуток від реалізації, Пр	2846	578	1204	896	3015
Виручка від реалізації продукції, В	6218	5096	5007	6181	8696
Оборотні активи, ОА	5499	6433	4906	6024	8921
Дебіторська заборгованість, ДЗ	14	27	8	45	763
Кредиторська заборгованість, КЗ	207	676	48	172	79
Активи, А	9777	10740	8370	9390	12234
Розрахункові дані, %					
Рентабельність продажів	0,458	0,114	0,240	0,145	0,347
Оборотність оборотних активів	1,131	0,792	1,021	1,026	0,945
Коефіцієнт відношення дебіторської заборгованості до кредиторської	0,068	0,040	0,167	0,262	9,658
Рентабельність чистих активів	0,035	0,004	0,041	0,039	0,009
Показник інвестиційної привабливості	0,274	0,029	0,324	0,311	0,209

Показник інвестиційної привабливості у 2017 р. порівняно з 2016 р. значно зменшився, аж на 0,24, але в 2018 р. порівняно з 2017 р. він збільшився на 0,29, в 2018 р. зменшився на 0,01 та в 2020 р. зменшився на 0,102 в порівнянні з 2019 р.

Інтегральний розрахунок показав, що СВК «Мрія» має низьку інвестиційну привабливість.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

1. Сільськогосподарський виробничий кооператив «Мрія» створений шляхом реорганізації колективного господарства «Мрія» у 2000 році. Підприємство здійснює виробництво товарної і сільськогосподарської продукції, її переробку та реалізацію з метою одержання прибутку. СВК «Мрія» здійснює свою діяльність шляхом вирощування продукції рослинництва, зокрема зернових та технічних культур. Структура товарної продукції показує, що протягом 2016 – 2020 рр. найбільшу частку станове

соняшник – 51,91%, 32,26%, 66,67% та 41,2%, 33,9% відповідно. Найменшу частку в структурі товарної продукції становить тваринництво

2. Досліджуючи фінансово-економічну діяльність СВК «Мрія», встановлено зниження площі с.-г. угідь та збільшення середньорічної вартості оборотних фондів в 2020 р. порівняно з 2016 роком.

Період погашення дебіторської заборгованості за досліджуваний період збільшився на 40,24 дні, а період погашення кредиторської заборгованості зменшився 0,013 дні.

3. Прибутковість загального капіталу господарства в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. знизилася на 0,111 тис. грн., що у відсотковому значенні становить – 38,15%. Прибутковість власного капіталу в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. зменшилась на 0,047 тис. грн., що у відсотковому значенні становить – 15,83%.

4. Рентабельність активів СВК «Мрія» у 2016-2020 рр. не зазнала значних коливань, та знаходилась в межах 0,03-0,04, тобто на низькому рівні. Рентабельність продажів становила в 2020 р. – 0,347, що в порівнянні з 2016 р. менше на 0,111 за рівень 2016 р. Спостерігається тенденція до зниження коефіцієнта оборотності оборотних активів, так в 2020 р. складає – 0,945, що в порівнянні з 2016 р. менше на 0,186.

5. Показник інвестиційної привабливості господарства у 2017 р. порівняно з 2016 р. значно зменшився, аж на 0,24, але в 2018 р. порівняно з 2017 р. він збільшився на 0,29, в 2018 р. зменшився на 0,01 та в 2020 р. зменшився на 0,102 в порівнянні з 2019 р.

РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СВК «МРІЯ»

3.1. Економічне обґрунтування доцільності та ефективності проекту підвищення інвестиційної діяльності СВК «Мрія».

Підвищення економічної ефективності товаровиробника мікрорівня й галузей економіки макрорівня обумовлене перспективами запровадження інтенсивного виробництва, реалізацією шляхів зниження собівартості продукції. Одним з можливих шляхів вирішення даного питання є інвестування в основні кошти, а саме в обладнання. Покращення інвестиційного середовища підприємства досягається шляхом розроблення та впровадження інвестиційного проекту. Інвестиційний проект є сукупністю поєднаних в одне ціле намірів й практичних дій для здійснення інвестиційних вкладень, що реалізується з метою забезпечення «..конкретних фінансових, економічних, виробничих і соціальних заходів» та отримання прибутків [1, с.116].

Пропонований інвестиційний проект передбачає придбання технологічного обладнання, що дасть змогу зменшити собівартість продукції за рахунок одночасного висіву насіння та внесення добрив. Планується купівля пневматичного бункеру моделі 7000 вартістю 700 тис. грн. - це ідеальне рішення для господарств, зацікавлених як в продуктивності і надійності техніки, так і в економічній ефективності. Бункер моделі 7000 розподілений на дві секції, вони мають обсяги 60% і 40% від загального розміру. Дане розділення є найбільш оптимальне для одночасного висіву насіння та внесення добрив.

Реалізація інвестиційного проекту передбачається протягом п'яти років. Заплановані капітальні вкладення на суму 700 000 тис. грн. Придбання обладнання планується за рахунок кредитних коштів. Орієнтовна дата

початку інвестування в реалізацію проекту 2021 рік. Дата закінчення проекту 2025 рік. Термін окупності інвестицій 5 років.

Для визначення теперішньої вартості в обсязі 700 тис. грн. через п'ять років, ми сподіваємось на щорічний показник рівня ризику, який пов'язаний з реалізацією проекту під 10 %.

Відтак :

$$FV = PV \times (1 + R)^N \quad (3.1)$$

$$PV = \frac{FV}{(1 + R)^N}, \quad (3.2)$$

де PV - теперішня вартість грошей;

FV - майбутня вартість;

R - ставка процента;

N – період, років.

Якщо нарахування відсотків планується більше чим, раз за рік, то розрахунок проводять з використанням формули:

$$PV = FV \times \frac{1}{(1 + R/m)^{m \times N}}, \quad (3.3)$$

де m - кількість нарахувань, в рік, од.

Як доводить інформація, подана у таблиці 3.1, значення наведених факторів буде зростати в залежності від часу й зростання складних процентів. Якщо фактори підставимо в знаменник рівняння 3.3, то теперішня вартість 700 тис. грн. через 5 років буде:

$$700 \text{ тис. грн.} / (1 + 0,10)^5 = 434,7 \text{ тис. грн.}$$

Таблиця визначення теперішньої вартості вказує, що вартість може зменшуватися, коли зростає період часу, або підвищується ставка дисконту.

В попередньому розрахунку визначено теперішню вартість 700 тис. грн. через 5 років, варто враховувати кількість років й відповідний процентний фактор величини теперішньої вартості - (PVIF) Present Value interest Factor згідно дисконтної ставки. Як видно, цей фактор складає 0,4347.

$$PV = FV \times \frac{1}{(1+i)^n} = FV \times PVIF \quad (3.4)$$

PVIF - фактор (множник) поточної вартості, його стандартні значення включає таблиця значень фактору поточної вартості.

Таблиця теперішньої вартості сприяє обґрунтуванню вибору рішення щодо вкладання грошей та інвестицій.

Припустімо, що підприємство планує одержати такі суми грошей за наступні роки (тис. грн.):

Таблиця 3.1

Очікувані суми грошей

Рік	Грошовий потік, грн.
1	273100
2	261824
3	255824
4	250206
5	241694

Теперішня вартість всього грошового потоку формується простою сумою вартості грошових потоків за кожен рік. За умов, коли дисконтна ставка дорівнює 10%, показник теперішньої вартості грошових потоків за 5 років дорівнюватиме 97805,63 грн.

Проведемо оцінку інвестиційної привабливості величини довгострокових капітальних вкладень в таблиці 3.2.

Розрахунок чистого наведеного ефекту можна здійснювати за формулою:

$$NPV = \sum_{k=1}^n \frac{P_k}{(1+i)^k} - IC, \quad (3.5)$$

де P_k - річні грошові надходження протягом n років;

IC - стартові інвестиції;

i - ставка порівняння.

$$NPV = 273100 \times \frac{1}{(1+0,1)^1} + 261824 \times \frac{1}{(1+0,1)^2} + 255824 \times \frac{1}{(1+0,1)^3} + 250206 \times \frac{1}{(1+0,1)^4} + 241694 \times \frac{1}{(1+0,1)^5} = 248275,21 + 216371,35 + 192200,57 + 170890,7 + 150067,8 = 97805,63 - 700000 = 277805,63$$

Таблиця 3. 2

Оцінка інвестиційної привабливості показника довгострокових капітальних вкладень

Період часу, років	Грошовий потік, тис. грн.	Фактор поточної вартості, коеф.	Поточна вартість, тис. грн.
0	- 700000	1,0000	- 700000
1	+273100	0,9091	248275,21
2	+261824	0,8264	216371,35
3	+255824	0,7513	192200,57
4	+250206	0,6830	170890,7
5	+241694	0,6209	150067,8
NPV	X	X	+277805,63

Оцінка ефективності реальних інвестицій є важливим етапом у процесі прийняття управлінських рішень. Від нього залежать терміни повернення вкладеного капіталу, варіанти його альтернативного використання. Ефективність інвестиційних проектів можна оцінювати на основі наведених положень:

- оцінки повернення інвестованого капіталу (на основі показника грошового потоку, що формується за рахунок сум чистого прибутку та амортизаційних відрахувань при експлуатації інвестиційних проектів);

- приведення до теперішньої вартості інвестованого капіталу й сум грошового потоку;

- вибір дисконтної ставки у процесі проведення дисконтування грошового потоку для визначених інвестиційних проектів.

У процесі прийняття інвестиційних рішень щодо реалізації окремих з альтернативних проектів вирішальну роль відіграє оцінка їхньої ефективності. З метою отримання результатів такої оцінки має проводитись фінансовий аналіз для зіставлення між собою ефекту та витрат за кожним проектом, з урахуванням рівня інвестиційного ризику[48].

Розрахунки показників ефективності інвестиційних проектів базується на наступних принципах:

- при проведенні розрахунків важливо використовувати фактичні або прогнозні ціни на сировину, енергоресурси та обладнання;

- грошові потоки враховуються в однакових одиницях виміру (валюті), бажано у валюті придбання сировини, матеріалів та готової продукції проекту;

- витрати на оплату праці та відрахування в соціальні фонди вносяться до витрат проекту в розмірах, що заплановані умовами проекту;

- при повному або частковому зв'язування коштів вкладення відповідних сум ураховують (у відтоках) у грошових потоках від інвестиційної діяльності, а одержання у грошовому потоці від поточної діяльності.

Інвестиційний процес господарства в цілому й реалізація окремих проектів зокрема передбачає отримання надходжень доходів, здійсненням інвестиційних витрат протягом певних інтервалів часу. Якщо в певному періоді сума доходів від реалізації прийнятого інвестиційного проекту, перевищує інвестиційні витрати, товаровиробник має чистий інвестиційний дохід або «позитивний грошовий потік» (positive cash flows). Якщо ж навпаки - підприємство має чисті інвестиційні витрати або «відлив грошових коштів» (cash on flay). Уся сукупність «позитивних і відливних грошових потоків протягом періоду реалізації інвестиційного проекту має назву «чистий грошовий потік» (net cash flow)» [30].

Термін окупності інвестицій є періодом, за який грошовий потік, одержаний інвестором від втілення даного проекту, досягає розміру вкладених фінансових ресурсів. Його можуть визначати без врахування необхідності оцінки грошових потоків у часі або з урахуванням такої необхідності.

Формула для розрахунку періоду окупності має вигляд:

$$PP=I_0/\sum CF_t, \quad (3.6)$$

де PP - період окупності, роки

I_0 - початкові інвестиції

$\sum CF_t$ - величина грошових надходжень від реалізації інвестиційного проекту наростаючою сумою.

$PP=977805,63/700000=0,14$ роки.

Отже, окупність даного проекту 0,14 роки, що говорить про ефективність даного проекту.

Застосування наведеного методу доцільне за умов:

- інвестиційні проекти, мають однаковий строк реалізації;
- після завершення терміну окупності інвестор має отримати приблизно однакову суму грошових надходжень протягом усього терміну інвестиційного проекту;
- проекти пропонують одноразові початкові інвестиції;
- враховується ступінь ризикованості інвестиційного проекту.

Метод розрахунку, який базується на оцінці бухгалтерської рентабельності інвестиційних вкладень (ROI (return on investment)) або за показником середньої норми прибутку на інвестиції ARR (average rate of return) чи розрахункової норми прибутку ARR (accounting rate of return) враховує дохід до сплати податків й проценти за банківський кредит - ЕВІТ (earnings before interest and tax). Також використовують показник величини доходу після оподаткування, «...оскільки вона більш точно характеризує прибутковість проекту» [25].

$$ROI = \frac{\Pi}{B_{\text{п}} - B_{\text{к}}}, \quad (3.7)$$

де ROI - рентабельність інвестицій,

Π - прибуток від реалізації проекту,

$B_{\text{п}} - B_{\text{к}}$ - вартість активів на початок і кінець досліджуваного періоду.

$$ROI = 97805,63 / 700000 - 241694 = 0,21$$

Розрахункове значення ROI варто порівнювати із прийнятим для господарства показником рентабельності. Проект можна вважати економічно доцільним, якщо показник ROI більший від величини рентабельності, яку прийняв інвестор. Окрім того, даний метод сприяє порівняльній оцінці альтернативного варіанту вкладення. Проект є ефективним при ROI не менше, чим величина облікової ставки.

Метод IRR - це метод класифікації інвестиційних пропозицій з використанням граничного рівня дохідності інвестицій в активи, який дорівнює ставці дисконту за якою теперішня вартість надходжень від проекту дорівнює теперішній вартості витрат на нього. На практиці визначення IRR проводиться за допомогою такої формули:

$$IRR = A + \frac{a(B - A)}{(a - b)}, \quad (3.8)$$

де A - величина ставки дисконту, при якій NPV позитивна;

B - величина ставки дисконту, при якій NPV негативна;

a - величина позитивної NPV, при величині ставки дисконту A;

b - величина негативної NPV, при величині ставки дисконту B.

$$IRR = 10 \% + ((277805,63 / (277805,63 + 100289)) \times (60 - 10)) \% = 46,7 \%$$

Для підприємства був розроблений інвестиційний проект, який є доцільним і прибутковим. Його прибутковість становила 247805,63 грн. Період окупності даного проекту 0,14 роки. Верхня межа відсоткової

ставки - 46,7 %, за якою підприємство може окупити кредит для фінансування інвестиційного проекту.

Тож підприємству рекомендується прийняти інвестиційний проект з купівлі пневматичного бункеру моделі 7000 вартістю 700 тис. грн. Бункер моделі 7000 розділений на 2 секції, обсягом 60% і 40% загального обсягу. Даний розподіл є більш оптимальним для одночасного висіву насіння й внесення добрив.

За цим проектом підприємству необхідно взяти кредит під 10%, на термін 1 рік, за яким відсотки погашатимуться щомісячно, в кінці місяця, відсотки будуть нараховуватись за системою факт/факт.

3.2. Економетричне моделювання впливу собівартості продукції та виручки від реалізації товарів, робіт, послуг на розмір чистого прибутку як основний елемент підвищення інвестиційного потенціалу

Поглиблене дослідження впливу собівартості продукції та виручки від реалізації на чистий прибуток обумовлює застосування економетричного моделювання.

Аналіз формування чистого прибутку за допомогою економетричного інструментарію передбачає визначення групи чинників, що можуть впливати на його розмір; формування масиву статистичної інформації й регресійних залежностей; оцінку адекватності моделей, їх «економічну інтерпретацію і практичне використання» [10]. Попередній аналіз факторів, які впливають на розмір чистого прибутку, серед яких виручка від реалізації; витрати на збут продукції; адміністративні витрати; податок на прибуток; собівартість реалізованої продукції; фінансові витрати та доходи показав, що найсуттєвішими з них є собівартість виробленої продукції та виручка від реалізації товарів, робіт, послуг. Дані про ці фактори надано у таблиці 3.3.

На основі наведених даних побудуємо лінійну регресійну модель, яка встановлює залежність чистого прибутку від собівартості виробленої продукції.

Таблиця 3.3

Аналіз впливу собівартості виробленої продукції та виручки від реалізації товарів, робіт, послуг на СВК «Мрія» за 2016 – 2020 рр.

Період	Чистий прибуток, тис. грн., D	Собівартість виробленої продукції, P	Виручка від реалізації Т.Р.П., К
2016 р	2846	3777	7462
2017 р	578	3474	6115
2018 р	1204	3862	6008
2019 р	896	5558	6181
2020р	3015	6496	8696

$$d_i = a_0 + a_1 p_i + l_i \quad (3.9)$$

де a_0 – постійна складова чистого доходу d_i (початок відліку);

a_1 – коефіцієнт регресії;

Існують різні підходи до оцінювання параметрів регресії. Найпростішим серед них є метод найменших квадратів, де параметри визначають з умов, що найкраще наближення, яке мають забезпечувати визначені параметри регресії, досяжні, коли сума квадратів різниць l_i між отриманими фактичними значеннями рівня та його оцінками є мінімальною, що можна подати як :

$$\sum_{i=1}^n l_i^2 \Rightarrow \min . \quad (3.10)$$

Відмітимо, що залишкова варіація (3.2) є функціоналом $Q(a_0, a_1)$ від параметрів регресійного рівняння:

$$Q(a_0, a_1) = \sum_{i=1}^n l_i^2 = \sum_{i=1}^n (d_i - y_i)^2 = \sum_{i=1}^n (d_i - a_1 p_i - a_0)^2. \quad (3.11)$$

За методом найменших квадратів параметри регресії a_0 і a_1 є розв'язком системи двох нормальних рівнянь:

$$\frac{\partial Q(a_0, a_1)}{\partial a_1} = -2 \sum_{i=1}^n (d_i - a_1 p_i - a_0) p_i = 0, \quad (3.12)$$

$$\frac{\partial Q(a_0, a_1)}{\partial a_0} = -2 \sum_{i=1}^n (d_i - a_1 p_i - a_0) = 0.$$

Розв'язок цієї системи має вигляд:

$$a_1 = \frac{n \sum_{i=1}^n p_i d_i - \sum_{i=1}^n p_i \sum_{i=1}^n d_i}{n \sum_{i=1}^n p_i^2 - \left(\sum_{i=1}^n p_i \right)^2}, \quad (3.13)$$

$$a_0 = \frac{\sum_{i=1}^n d_i - a_1 \sum_{i=1}^n p_i}{n}.$$

Для вихідних даних про чистий дохід d_i по рокам за формулами (3.13) отримано, що $a_0 = -473894,01$; $a_1 = 0,7027$.

Розрахунки було виконано на ПЕОМ за допомогою пакету електронних таблиць Excel.

Середньоквадратична помилка регресії, яка знаходиться за формулою (3.14)

$$s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (d_i - y_i)^2}{n - 2}} \quad (3.14)$$

дорівнює $s = 0,198$ тис. грн.

Відносно середньовибіркового значення чистого доходу

$$\bar{d} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n d_i = 107716,4 \text{ тис. грн.} \quad (3.15)$$

Це становить $s = 108,37 \%$.

Ці величини характеризують точність апроксимації фактичних даних рівнянням, де $a_0 = -473894,01$; $a_1 = 0,7027$.

$$y_i = -473894,01 + 0,7027 * p_i, \quad (3.16)$$

Коефіцієнт детермінації для даної моделі

$$R^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}{\sum_{i=1}^n (d_i - \bar{d})^2} \quad (3.17)$$

дорівнює: $R^2=0,6764$. Іншими словами, модель (3.9) на 67,64 % пояснює відмінність величин рівня чистого доходу; решта 32,36 % зумовлена факторами, які лежать поза рамками даної моделі.

Значення коефіцієнта детермінації велике, але для впевненості перевіримо адекватність лінійної моделі за F–критерієм Фішера. Для цього за статистичними таблицями F–розподілу Фішера для 95%-ого рівня значимості (задається довільним чинником) та при ступенях встановленої вільності відповідно 1 і $n-2=6-2=4$ знайдемо критичне значення: $F_{0,95;1;4} = 5,99$. Розраховане значення F–критерію Фішера відповідно дорівнює:

$$F = \frac{R^2}{1 - R^2} (n - 2) = 12,54 \quad (3.18)$$

Отже, можна зробити висновок стосовно адекватності сформованої моделі за F–критерієм Фішера.

Перевіримо суттєвість (значимість) наведеного коефіцієнта регресії a_1 . Це можна зробити за допомогою інструментів аналізу його відношення до свого стандартного відхилення S_{a1} :

Стандартне відхилення S_{a1} знаходиться за формулою:

$$S_{a1} = \sqrt{\frac{s^2}{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}} = 0,198 \quad (3.19)$$

$$t_1 = \frac{a_1}{S_{a1}} = |3,54|. \quad (3.20)$$

За критерієм Стюдента критичне значення дорівнює $t_{кр}=2,776$, тобто $t_1 > t_{кр}$, що свідчить про значимість параметра a_1 .

Розглянемо залежність чистого прибутку d_i від виручки від реалізації товарів, робіт, послуг k_i .

$$d_i = b_0 + b_1 k_i + u_i. \quad (3.21)$$

Тут b_0 , b_1 – параметри регресійного рівняння, які для даних спостережень наведені у таблиці 2.3.1, знаходяться за формулами:

$$b_1 = \frac{n \sum_{i=1}^n k_i d_i - \sum_{i=1}^n k_i \sum_{i=1}^n d_i}{n \sum_{i=1}^n k_i^2 - \left(\sum_{i=1}^n k_i \right)^2} = 0,57, \quad (3.22)$$

$$b_0 = \frac{\sum_{i=1}^n d_i - a_1 \sum_{i=1}^n k_i}{n} = -430247,71;$$

u_i – відхилення фактичних значень d_i від оцінки g_i середньої величини.

Таким чином, розрахована лінійна модель регресії має вигляд:

$$g_i = -430247,71 + 0,57 * k_i \quad (3.23)$$

Точність апроксимації фактичних даних рівнянням (3.15) характеризує величина середньоквадратичної помилки регресії $s = 119732,8$ тис. грн., що відносно середньовибіркового значення доходу становить 111,16 %.

Коефіцієнт детермінації для даної моделі – $R^2 = 0,6595$. Це означає, що модель на 65,95% пояснює відмінність величин; решта 34,05 % зумовлена факторами, які лежать поза межами моделі.

Значення коефіцієнта детермінації велике, але для впевненості перевіримо адекватність лінійної моделі за F–критерієм Фішера. Для цього за статистичними таблицями F–розподілу Фішера для 95%-ого рівня значимості (задаємо довільно) та при ступенях вільності відповідно 1 і $n-2=6-2=4$ знайдемо критичне значення: $F_{0,95;1;6} = 5,99$. Розраховане значення F–критерію Фішера відповідно дорівнює:

$$F = \frac{R^2}{1 - R^2} (n - 2) = 11,62 \quad (3.24)$$

Отже, можна зробити висновок про адекватність моделі за F–критерієм Фішера.

Відношення параметра b_1 до свого стандартного відхилення S_{b_1} дорівнює: $t_1=3,409$. За критерієм Стьюдента критичне значення дорівнює $t_{кр}=2,776$, тобто $t_p > t_{кр}$, що свідчить про значимість параметра b_1 .

Можна вважати, що незалежна змінна k_i відіграє важливу роль у поясненні рівня чистого доходу d_i .

Лінія регресії встановлює залежність між змінними y_i і p_i , а – лінія регресії визначає залежність між змінними g_i і k_i .

Можна вважати, що із зростанням виручки від реалізації товарів, робіт, послуг на одну одиницю, чистий прибуток підприємства збільшиться на 0,7027 одиниці при інших рівних умовах.

Але електронні таблиці Excel мають потужний інструмент аналізу ПАКЕТ АНАЛИЗА, в якому існує така складова як РЕГРЕССИЯ. Ця функція дозволяє виконувати регресійний аналіз одного залежного та до 16 незалежних параметрів. Нами досліджено вплив собівартості виготовленої продукції та виручки від реалізації товарів, робіт, послуг на чистий прибуток одночасно.

Вид вихідних даних говорить про не лінійний зв'язок. І дійсно, якщо здійснити апроксимацію лінійної залежності, то $R_p^2 = 0,6764$, $R_k^2 = 0,6595$, а якщо здійснити апроксимацію експоненціальною залежністю, то $R_p^2 = 0,8938$, $R_k^2 = 0,8842$, таким чином у другому випадку маємо коефіцієнт детермінації вищий, що говорить про адекватність моделі [28, с.226]. За допомогою цього аналізу (ми отримали лінійну двофакторну модель регресії:

$$D = -695307.88 + 4.59 * P_i - 3.53 * K_i \quad (3.25)$$

Точність апроксимації фактичних даних рівняння (3.25) характеризує величина середньоквадратичної помилки регресії, яка дорівнює 152414,2 тис. грн.

Коефіцієнт детермінації даної моделі - $R^2 = 0,8509$

Значення коефіцієнту детермінації є високим, але для перевірки адекватності лінійної моделі скористуємось показником F-критерія Фішера. Для цього звернемося до статистичних таблиць F-розподілу Фішера для 95%-ого рівня значимості (задається довільно) та при наявних ступенях вільності відповідно 1 і $n-2=6-2=4$ знайдемо критичне значення: $F_{0,95;1;6} = 11,99$. Розраховані значення F-критерію Фішера відповідно дорівнюють $F_{0,95;1;6} = 22,83$.

Відтак можемо зробити висновок стосовно адекватності моделі за F-критерієм Фішера.

Для реалізації основних положень дослідження визначимо коефіцієнт собівартості виробленої продукції K_{pi}^e у 2014-2018 роках, який наведено нижче і відповідно розраховується за формулою:

$$K_{pi}^e = \frac{(a_0 + a_1 p_i) p_i}{y_i} = a_1 \frac{p_i}{y_i} = 0,7027 \frac{3777}{6496} = 4,1 \quad (3.26)$$

Середнє значення коефіцієнту еластичності при проведених розрахунках дорівнює $-4,10$.

Коефіцієнт еластичності K_{pi}^e дозволяє відстежити, на скільки відсотків може змінюватися чистий дохід, якщо показник собівартості зміниться на один відсотковий пункт. Тобто при зростанні показника собівартості на 1 пункт показник чистого прибутку, в середньому, зменшився на 4,1 %.

Коефіцієнт еластичності виручки від реалізації товарів, робіт, послуг K_{xi}^e розраховується за наведеною формулою:

$$K_{gi}^e = \frac{(b_0 + b_1 k_i)' k_i}{g_i} = b_1 \frac{k_i}{g_i} = 0,5715 \frac{7462}{8696} = 4,90 \quad (3.27)$$

Середнє значення коефіцієнту еластичності отримано на рівні 4,90.

Як бачимо, показник еластичності K_{ki}^e значення виручки від реалізації товарів, робіт, послуг поступово зростає. Коефіцієнт еластичності K_{ki}^e показує, що при зростанні показника виручки від реалізації товарів, робіт, послуг на 1 відсотковий пункт, чистий прибуток господарства, в середньому, зростає на 4,9%. Тобто можна констатувати наявність прямого зв'язку між показником прибутку і виручкою від реалізації товарів та послуг. Таким чином, проведений економетричний розрахунок показав, що на показник чистого прибутку СВК «Мрія» суттєво впливає собівартість виробленої продукції та виручка від реалізованих товарів, робіт та послуг. При зростанні показника виручки від реалізації на 1 тис. грн., значення чистого прибутку зросте на 490 тис. грн., а при собівартості виробленої продукції на 1 тис. грн. чистий прибуток збільшиться на 410 тис. грн. Було встановлено наявність прямого зв'язку між прибутком і виручкою від реалізації товарів, робіт, послуг та прибутком і собівартістю виробленої продукції.

Проведені дослідження виявили, що потенціал досліджуваного господарства формується під впливом таких взаємопов'язаних ключових

факторів: конкурентоспроможності, сформованої інвестиційної привабливості та стану розвитку підприємства. На підставі проведених теоретичних узагальнень і практичних розрахунків можна запропонувати економіко-математичний інструментарій, що сприятиме діагностиці стану й рівня потенціалу СВК «Мрія» на засадах моделювання потенціалоутворювальних чинників. Подібна оцінка орієнтована на ідентифікацію рівня перспектив господарства в залежності від ключових індикаторів конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості господарства та розвитку суб'єкта господарювання. Можна констатувати, що досягнення достатнього рівня конкурентоспроможності на певному ринку формує передумови для перспектив подальшого розвитку. В той же час, досягнення якісно нового рівня розвитку господарства неможливе за відсутності інвестиційних вкладень, що обумовлює запровадження заходів з формування інвестиційної привабливості товаровиробника.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

1. Проведені дослідження дозволили обґрунтувати першочергові завдання для підвищення інвестиційного потенціалу підприємства СВК «Мрія» зокрема, розробку заходів зі створення сприятливого інвестиційного середовища; мінімізації інвестиційних ризиків. На ефективність реалізації інвестиційного потенціалу також впливають макроекономічні чинники, зокрема ефективність функціонування органів державного управління; забезпеченість й стабільність нормативно-правової бази; розробка та реалізація системи податкових та митних пільг для потенційних іноземних інвесторів; надання та можливості отримання державних гарантій, а також реалізація заходів щодо інформаційного забезпечення інвестиційних перспектив досліджуваного підприємства.

2. Для реалізації інвестиційного потенціалу підприємства було розроблено інвестиційний проект, який визначено як доцільний і

прибутковий. Його прибутковість за вихідними даними становила 247805,63 грн. Період окупності інвестиційного проекту склав 1,14 роки. Верхня межа відсоткової ставки може з урахуванням ризиків досягати 46,7 %, за якою підприємство може окупити кредит для фінансування інвестиційного проекту.

3. Виконані економетричні розрахунки переконують, що на чистий прибуток СВК «Мрія» в найбільшій мірі впливає собівартість виробленої продукції та показник виручки від реалізації товарів, робіт та послуг. При зростанні показника виручки від реалізації продукції на 1 тис. грн., чистий прибуток зростатиме на 490 тис. грн., а при зростанні показника собівартості виробленої продукції на 1 тис. грн. чистий прибуток збільшиться на 410 тис. грн. Встановлено прямий зв'язок між показниками прибутку і виручкою від реалізації товарів, робіт, послуг, а також між прибутком і собівартістю виробленої продукції.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного аналізу організаційно-господарської діяльності СВК «Мрія» та оцінки інвестиційних перспектив товаровиробника можна зробити наступні висновки й надати рекомендації:

1. Інвестиції виступають вирішальним засобом забезпечення умов макроекономічної стабільності, реалізації структурних перетворень, запровадження досягнень науково-технічного прогресу, підвищення якісних показників господарювання на мікро- і макрорівнях, досягнення стабільного зростання економіки.

Узагальнення категоріального змісту інвестиційної діяльності дозволяє трактувати її як комплекс інвестиційних ресурсів у єдності з можливостями, засобами й умовами їх залучення та використання в процесі інвестування. Інвестиційна діяльність може розглядатися як сукупність грошових та інших ресурсів підприємства, що дають потенційну здатність для здійснення інвестиційної діяльності для отримання комерційної вигоди й розвитку.

2. Основними факторами, які впливають на інвестиційну діяльність господарства є внутрішні позитивні, внутрішні негативні, зовнішні позитивні та зовнішні негативні. Так як інвестиційна вартість передбачає розрахунок вартості підприємства для конкретного інвестора залежно від його індивідуальних інвестиційних вимог і переваг, важливим вбачається врахування взаємозв'язку інвестиційного потенціалу, інвестиційної вартості та чинників впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

3. Для реалізації інвестиційної діяльності використовуються три види оцінки: фінансову (комерційну), бюджетну, економічну. Виділено два напрями, за якими проводять оцінку економічної ефективності інвестиційної діяльності: а) статичні методи, що ґрунтуються на обліковому оцінюванні і не враховують фактор часу; б) сучасні динамічні методи, що ґрунтуються на дисконтуванні грошових потоків.

4. СВК «Мрія» створений за допомогою об'єднання юридичних та фізичних осіб у іншу юридичну особу на засадах об'єднання пайових внесків, коштів спільної діяльності й мети задоволення потреб членів кооперативу. Виконавчим органом кооперативу є правління, воно здійснює керівництво поточною діяльністю. Керівництво роботою правління здійснює його голова. Основним напрямом економічної діяльності й основою спеціалізації є галузь рослинництва, підприємство спеціалізується на вирощуванні пшениці озимої та соняшника.

Період погашення дебіторської заборгованості за досліджуваний період збільшився на 40,24 дні, а період погашення кредиторської заборгованості зменшився 0,013 дні.

5. Прибутковість загального капіталу господарства в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. знизилася на 0,111 тис. грн., що у відсотковому значенні становить – 38,15%. Прибутковість власного капіталу в 2020 р. в порівнянні з 2016 р. зменшилась на 0,047 тис. грн., що у відсотковому значенні становить – 15,83%.

6. Рентабельність активів СВК «Мрія» у 2016-2020 рр. не зазнала значних коливань, та знаходилась в межах 0,03-0,04, тобто на низькому рівні. Рентабельність продажів становила в 2020 р. – 0,347, що в порівнянні з 2016 р. менше на 0,111 за рівень 2016 р. Спостерігається тенденція до зниження коефіцієнта оборотності оборотних активів, так в 2020 р. складає – 0,945, що в порівнянні з 2016 р. менше на 0,186.

7. Показник інвестиційної привабливості господарства у 2017 р. порівняно з 2016 р. значно зменшився, аж на 0,24, але в 2018 р. порівняно з 2017 р. він збільшився на 0,29, в 2018 р. зменшився на 0,01 та в 2020 р. зменшився на 0,102 в порівнянні з 2019 р.

8. Проведені дослідження дозволили обґрунтувати першочергові пріоритети для підвищення інвестиційного потенціалу підприємства СВК «Мрія»: розробку заходів зі створення сприятливого інвестиційного середовища; мінімізації інвестиційних ризиків. На ефективність реалізації

інвестиційного потенціалу також впливають такі макроекономічні чинники, як ефективність функціонування органів державного управління; забезпеченість й стабільність нормативно-правової бази; розробка та реалізація системи податкових та митних пільг для потенційних іноземних інвесторів; надання та можливості отримання державних гарантій, а також реалізація заходів щодо інформаційного забезпечення інвестиційних перспектив досліджуваного підприємства.

9. Для реалізації інвестиційного потенціалу підприємства було розроблено інвестиційний проект, який визначено як доцільний і прибутковий. Його прибутковість за вихідними даними становила 247805,63 грн. Період окупності інвестиційного проекту склав 1,14 роки. Верхня межа відсоткової ставки може з урахуванням ризиків досягати 46,7 %, за якою підприємство може окупити кредит для фінансування інвестиційного проекту.

10. Виконані економетричні розрахунки переконують, що на чистий прибуток СВК «Мрія» в найбільшій мірі впливає собівартість виробленої продукції та показник виручки від реалізації товарів, робіт та послуг. При зростанні показника виручки від реалізації продукції на 1 тис. грн., чистий прибуток зростатиме на 490 тис. грн., а при зростанні показника собівартості виробленої продукції на 1 тис. грн. чистий прибуток збільшиться на 410 тис. грн. Встановлено прямий зв'язок між показниками прибутку і виручкою від реалізації товарів, робіт, послуг, а також між прибутком і собівартістю виробленої продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьева Ю. Инновационное развитие: новая концепция монополии и конкуренции. / Ю. Афанасьева //МЭ и МО. – 2005. – №2. – С.31-34.
2. Афонин И. В. Инновационный менеджмент и экономическая оценка реальных инвестиций : Учебное пособие / И. В. Афонин. - М. : Гардарики, 2006.-301с.
3. Багриновский К.А., Исаева М.К. Анализ и моделирование механизмов инвестирования в инновационное развитие. / К.А. Багриновский //Экономика и математические методы. – 2005. – т.41., №4. – С.3-13.
4. Бажал Ю. Інвестиційно-інноваційні ресурси економічного зростання / Ю. Бажал // Стратегія економічного розвитку України. – 2000. – Вип.1. – С.34-36.
5. Балдин К. В., Быстров О. Ф., Передеряев И. И., Соколов М. М. Инвестиции. Системный анализ и управление / К.В. Балдин (ред.). — М. : Издательско-торговая корпорация "Дашков и Ко", 2006. — 286с.
6. Беликов О. Стратегическое управление инвестициями / О. Беликов // Менеджмент и менеджер. - 2008. - № 2. - С. 57-62.
7. Бойчук Р. М. Управління формуванням та використанням інвестиційного потенціалу промислових підприємств. : Автореферат дис. канд. екон. наук : 08.06.01 / Р. М. Бойчук ; НАН України; Ін-т регіональних досліджень. - Львів, 2003. - 20 с.
8. Бриггем Ю. Финансовый менеджмент [Текст] : полный курс : в 2 т. / Юджин Бриггем, Луис Гапенски ; пер. с англ. под ред. В. В. Ковалева. - СПб. : Экономическая школа. Т. 2. - 2004. - 668 с.
9. Волков А.С. Создание рыночной стоимости и инвестиционной привлекательности / А. Волков, М. Куликов, А. Марченко. – Москва : Вершина, 2007. – 304 с.

10. Дамодаран Асват. Инвестиционная оценка. Инструменты и техника оценивания любых активов : Пер. с англ. / Дамодаран Асват. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2004. – с. 1342.

11. Денисенко М. П., Федоренко В. Г., Маршавін Ю. М., Гречан А. П., Денисенко О. М. Особливості розвитку підприємств на інвестиційно-інноваційних засадах в умовах реформування відносин власності / Київський національний ун-т технологій та дизайну ; Академія економічних наук України. — К. : ІПК ДСЗУ, 2006. — 360с.

12. Дікань Л.В., Колесников Є.В. Оцінка впливовості складових інноваційного потенціалу на інноваційну активність підприємств промисловості. / Л.В.Дікань // Економіка розвитку. – 2006. - №1. – С.98-101.

13. Довгань Л.Є. Інноваційні підходи до формування науково-технологічного потенціалу високотехнологічних підприємств. / Л.Є. Довгань //Проблеми науки. – 2004. - №10. – С.32-38.

14. Дорошенко Т.В. Сутність інвестицій як економічної категорії / Т.В. Дорошенко // Фінанси України.- 2000. - №11. – С.114-117.

15. Друкер П.Ф. Бизнес и инновации: Пер. с англ. – М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2007. – 432с.

16. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред.. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 528 с.

17. Спільник І. Аналіз інвестиційної діяльності підприємства / І. Спільник, Л. Шупа//Економічний аналіз. – 2012 .- Т. 10(4). - С. 374-378

18. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс]: закон України від 18.09.1991 № 1560-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

19. Загальні вимоги до фінансової звітності [Електронний ресурс]: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 від 07.02.2013 №73. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

20. Шевченко С. Ю. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності / С. Ю. Шевченко // Інвестиції: практика та досвід. -2010. - № 1. - С. 7-10.

21. Онікієнко С. Інвестиційна діяльність: від емпіричного сприйняття до категоріального відображення / С. Онікієнко // Ринок цінних паперів України. Вісник Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. - 2011. - № 3-4. - С. 61-66.

22. Інвестиційна активність підприємств з виробництва продукції з високою доданою вартістю в умовах обмежених ринків: парадигма та механізми забезпечення: монографія / Н.Ю. Брюховецька, І.П. Булеєв та ін.; НАН України, Ін-т економіки промисловості. - Київ, 2019. - 388 с.

23. Кривов'язюк І.В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності / І. В. Кривов'язюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. - 2018. - Вип. 31. - С. 83-90.

24. Жуков В.В. Методичні підходи до оцінки привабливості інвестиційних проектів / В. В. Жуков // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. - 2017. - Вип. 13(1). - С. 100-105

25. Єгорова О.М. Методичні засади оцінки ефективності інвестиційної діяльності торговельного підприємства / О. М. Єгорова // Молодий вчений. - 2018. - № 7(1). - С. 263-269.

26. Полятикін С. О. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності підприємств / С. О. Полятикін // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. - 2017. - Т. 22, Вип. 12. - С. 110-114.

27. Крамаренко К.М. Управління інвестиційною діяльністю підприємств в умовах сталого розвитку економіки / К.М. Крамаренко// Східна Європа: економіка, бізнес та управління. -2019. -Випуск 4 (21). - С. 246-250.

28. Литюга Ю.В. Технологія формування та розвитку інвестиційного потенціалу підприємства / Ю.В. Литюга // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 10 (89).
29. Люкшинов А.Н. Стратегічний менеджмент на підприємствах АПК / А.Н. Люкшинов. – К.: Колосся, 1999. – 367 с.
30. Мазур И. И. , Шапиро В. Д. , Ольдерогге Н.Г. Эффективный менеджмент: Учеб. пособие для вузов / Под общей ред. И. И. Мазура. – М.: Высшая школа, 2003. –555с.
31. Мазур И.И., Шапиро В.Д., Ольдерогге Н.Г. Управление проектами – М. «Экономика», 2001 – 574 с.
32. Маркова В. Д., Кузнецова С. А. Стратегічний менеджмент. Курс лекцій. М.; Новосибірськ, 2000. – 189 с.
33. Мартюшева Л. С. Інноваційний потенціал підприємства як об'єкт економічного дослідження / Л. С. Мартюшева, В. О. Калишенко // Фінанси України. - 2002. - №10. - С. 61-66
34. Матвійчук А.В. Моделювання економічних процесів із застосуванням методів нечіткої логіки / А.В. Матвійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 264 с.
35. Митрофанов Г.В., Кравченко Г.О., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз.- Київ: Київ. нац.торг.-екон.ун-т,2002.-301 с.
36. Мринська Т. С.Оцінка сучасних тенденцій інноваційно-інвестиційного процесу в аграрній сфері / Мринська Т.С. // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. - Київ: Науково-дослідний економічний інститут, 2005. - Вып.3. - С. 3-8.
37. Нестерчук Ю.О. Особливості оцінки результатів інноваційної діяльності аграрно-промислових формувань / Ю.О. Нестерчук // Макроекономічне регулювання інвестиційних процесів та впровадження стратегії інновативно-інноваційного розвитку в Україні. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. М. Київ, 23-24 жовтня 2008 р. – У трьох частинах / РВПС України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2008. – Ч. 1. – С. 103-106.

38. Нечитайло І.П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону / І.П. Нечитайло // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2010. - №24. – С. 13-19.

39. Носова О.В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи // Економіка і прогнозування. – 2013. – № 3. – С. 119-137.

40. Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз.-Київ:КНЕУ, 2002.-388 с.

41. Пересадько Г. О. Методичні засади вибору інноваційної стратегії підприємства з позиції концепції маркетингу / Г. О. Пересадько, С.М. Ілляшенко // Вісник Хмельницького національного університету. -2009. - № 5. - С. 14-19

42. Петрова І. Л. Інноваційна діяльність : стимули та перешкоди : Монографія / І. Л. Петрова, Т. І. Шпильова, Н. П. Сисоліна; За наук. ред. проф. І. Л. Петрової. - К. : Дорадо, 2010. - 320 с

43. Плікус І. Й. Потенціал підприємства, його оцінка й трансформація: економічна та бухгалтерська інтерпретація / І. Й. Плікус // Фінанси України. – 2012. – № 4. – 91-105.

44. Попов Е.В. Рыночный потенциал предприятия. - М, «Экономика», 2002 – 559 с.

45. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання.-Тернопіль: Економічна думка, 2001.-454 с.

46. Портер М. Конкурентные силы и формирование стратегии //Класика маркетинга /Сост. Б. М. Энис, К. Т. Кокс і ін. Спб., «ПИТЕР», 2011.- 499 с.

47. Производственный менеджмент: Учебник/ Под ред. В. А. Козловского .- М.: ИНФРА-М, 2003. –574 с.

48. Производственный менеджмент. Управление предприятием: Учеб. пособие/ С.А. Пелех и др.; Под ред. Проф С.А. Пелиха.- Мн.: БГЭУ, 2003.- 555с.

49. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства.-Київ: Знання, 2005.-662 с.

50. Савчук В.П. Фінансовий менеджмент підприємств: прикладні питання з аналізом ділових ситуацій. - К.: Видавничий будинок «Максимус», 2001. - 600 с.
51. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: Навч. посібник. – Київ: ЦУЛ, 2002. – 460 с.
52. Федонін О.С. Потенціал підприємства : формування та оцінка [навч. посібник] / О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк – КНЕУ, 2004. – 316 с.
53. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. пос. / О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк. – 2 – ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2009. – 316 с.
54. Федоренко В.Г. Інвестознавство / В.Г. Федоренко, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <http://in1.com.ua/book/21746/14950/>.
55. Фесенко Н.В. Інноваційна діяльність підприємств АПК України як складова його інвестиційно-інноваційної привабливості / Фесенко Н.В.// Збірник наукових праць ТНЕУ «Економічний аналіз» - Вип. 8. (Ч.2). – 2011.- С. 351-354.
56. Харламова Г.О. Оцінювання привабливості об'єктів інвестування / Г.О. Харламова // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 9. – С. 73–79.
57. Хобта В.М. Активізація і підвищення ефективності інвестиційних процесів на підприємствах: Монографія / В.М. Хобта, А.В. Мешков, О.Ю. Попова; НАН України, Ін-т економіки промисловості, ДНТУ. – Донецьк: 2010. – 343 с.
59. Цигилик І.І., Кропельницька С.О., Мозіль О.І Економічний аналіз господарської діяльності підприємства.- Київ: ЦУЛ, 2004.-123 с.